

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาคุณธรรมด้านวินัยนักเรียน
โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
ผู้วิจัยขอเสนอหัวข้อตามลำดับดังนี้

1. การบริหารงานโรงเรียน
2. การบริหารงานกิจการนักเรียน
3. ความรู้เกี่ยวกับวินัยนักเรียน
4. กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณธรรมด้านวินัยของนักเรียน
5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
6. บริบทของโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารงานโรงเรียน

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความรู้ ตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งให้มีการจัดระบบโครงสร้าง สร้างและกระบวนกรจัดการศึกษาของไทย มีเอกภาพ เชิงนโยบายและมีหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงและสถานศึกษาคั้งที่ปรากฏในมาตรา 39 ที่ว่า กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารบุคลากร และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตโดยตรง รัฐจึงกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลโดยได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 ในมาตรา 35ว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34(2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยกฎหมายมีโครงสร้างในการบังคับบัญชาจากบนลงล่าง ดังนี้ คือ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) และสถานศึกษาหรือโรงเรียน (กระทรวงศึกษา. 2546 : 20-24)

1. โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวว่าโรงเรียนมีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับนักเรียนทุกคนให้มีคุณภาพโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนตามภารกิจและขอบข่ายครอบคลุมงาน 4 งานตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดงานบริหารโรงเรียนดังต่อไปนี้

1.1 งานบริหารวิชาการ

งานบริหารวิชาการ ถือเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้มีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการให้กับสถานศึกษามากที่สุด ด้วยมีเจตนาที่ต้องการให้สถานศึกษาดำเนินการโดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องและตอบสนองกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะนำไปสู่ปัจจัยที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผลอย่างมีคุณภาพ

ขอบข่ายงานและภารกิจงานวิชาการ

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผลประเมินผล
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการเรียน
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลรอบรั้วองค์กร

หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

1.2 งานบริหารบุคคล

งานบริหารบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจหลักของสถานศึกษาเพื่อให้ดำเนินการด้านบริหารบุคคลให้เกิดความคล่องตัวควมมีอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถมีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติมีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน

ขอบข่ายและภารกิจงานบริหารบุคคล

1. การวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง
2. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
3. การส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
4. วินัยและการรักษาวินัย
5. การออกจากราชการ

1.3 งานบริหารงบประมาณ

งานบริหารงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใสตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งการจัดการรายได้จากบริการมาใช้บริการจัดการ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

ขอบข่ายและภารกิจของงานบริหารงบประมาณ

1. การจัดทำเสนอของบประมาณ
2. การจัดสรรงบประมาณ
3. การตรวจสอบการติดตามประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินงบประมาณ

และผลการดำเนินงาน

4. การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา
5. การบริหารการเงิน
6. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

1.4 งานบริหารทั่วไป

งานบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการจัดการบริหารองค์การ ให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุตามเป้าหมายมาตรฐานและคุณภาพตามที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการให้บริการทุกรูปแบบมุ่งพัฒนาสถานศึกษา ให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักสำคัญ โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

ขอบข่ายและภารกิจของงานบริหารทั่วไป

1. การดำเนินงานธุรการ
2. งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษา
3. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
4. การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
7. การสนับสนุนการส่งเสริมด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป
8. การดูแลอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม
9. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
10. การรับนักเรียน
11. การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
12. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
13. การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
14. การประชาสัมพันธ์การศึกษา
15. การส่งเสริมสนับสนุนประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชนและองค์กร
16. งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น
17. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
18. งานบริการสาธารณะ

19. งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

จะเห็นได้ว่าการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดงานที่เกี่ยวกับนักเรียนไว้ในงานกิจกรรมนักเรียนส่วนการบริหารงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้กำหนดงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนไว้ในงานปกครองนักเรียนและในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 5 มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและ การจัดการศึกษาทั้ง 4 งาน ไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในการบริหารการศึกษา เป็นการจัดแนวทางเพื่อผู้เรียนให้สำเร็จตามจุดประสงค์ที่ต้องการ โดยการบริหารจัดการนั้นต้องทำตามนโยบายของการบริหารตามบริบทของหน่วยงานนั้น ๆ ดังนี้

2. นโยบายการบริหารการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา 2553

รัฐบาลปัจจุบันได้เน้นนโยบายเรื่องวินัยและคุณธรรมของคนในชาติ โดยใช้กิจกรรมลูกเสือ, รักษาดินแดน, การศึกษาพื้นฐาน, พุทธศาสนา และลูกเสือชาวบ้านเป็นยุทธศาสตร์สำคัญดังต่อไปนี้

1. ใช้กิจกรรมลูกเสือเป็นเครื่องมือในการอบรมปมนิสัยของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนทุกคนเป็นลูกเสือทั้งกายและใจ โดยมีศีลของลูกเสือ (คำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ) เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต ถ้าทำได้จะเป็น การสร้างคุณธรรมระเบียบวินัยให้กับนักเรียนเป็นอย่างมาก

2. ในระดับมัธยมปลาย อาชีวศึกษา (ปวช. และ ปวส.) ตลอดจนถึงระดับอุดมศึกษา ให้นักเรียนและนักศึกษาทุกคน (ทั้งชายและหญิง) ต้องเรียนวิชารักษาดินแดน โดยเปลี่ยนหลักการจากเรียนรักษาดินแดนเพื่อหนี้ยทหาร เป็นเรียนรักษาดินแดนเพื่อเตรียมเป็นกำลังสำรองที่มีคุณภาพของชาติ

3. ในด้านคุณธรรมของเยาวชน และบุคคลทั่วไป มี 2 ประการ คือ

3.1 ใช้การศึกษาพื้นฐานในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ป.1 – ม.3) เป็นเบ้าหล่อหลอมคุณธรรม และ วัฒนธรรมที่ต้องการให้เยาวชนในชาติ เพราะเด็กไทยทุกคนจะต้องเข้าสู่เบ้าหลอมนี้ ในฐานะที่เบ้าหลอมนี้เป็นการศึกษาภาคบังคับของเด็กไทยทุกคน ถ้าประเทศต้องการพลเมืองไทยในอนาคตให้มีคุณภาพ คุณธรรม วัฒนธรรมอย่างไร ก็จะต้องทำให้สำเร็จระหว่างที่เด็กไทยเหล่านี้อยู่ในเบ้าหลอมของชาติ

3.2 สำหรับประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่เป็นพุทธศาสนิกชน ซึ่งมีจำนวนสูงถึง 95% จะต้องหาวิธีการให้พุทธศาสนิกชนเหล่านี้เป็นพุทธในทางปฏิบัติมากกว่าเป็นพุทธตามตำมะโนคร้ว

3. นโยบายการพัฒนาคุณธรรมในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกาศให้ ปีการศึกษา 2551 เป็นปีแห่งการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555 จัดให้มีโครงการพัฒนาคุณธรรมและสร้างสำนึกความเป็นไทยเพื่อพัฒนาเด็กไทยอย่างยั่งยืน โดยมุ่งให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมที่เน้นภารกิจใน 3 ด้าน (3 D) ได้แก่ ด้านประชาธิปไตย (Democracy) คือ มีความตระหนัก เห็นความสำคัญศรัทธา และเชื่อมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งรังเกียจการทุจริต และต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย (Decency) มีคุณธรรม จริยธรรม ความดีงาม รับผิดชอบต่อชีวิต มีความภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย ยึดถือปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิต ด้านการภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug-free) คือ รู้จักหลีกเลี่ยงห่างไกลยาเสพติด เพื่อส่งเสริมคุณธรรม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การแก้ไขปัญหา ยาเสพติด และสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษากิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมในสถานศึกษาโดยจัดกิจกรรมย่อยที่ 1 จัดศูนย์การเรียนรู้พุทธศาสนา สร้างจิตอาสา (ศูนย์ GIVR&TAKE)

ภาพรวมของการดำเนินงาน คือการดำเนินงานใน “โรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ” (โรงเรียนวิถีพุทธเดิม) มีความคาดหวังดังต่อไปนี้

1. นักเรียนได้รับการพัฒนาจิตใจ รู้ บำป๋ บุญ คุณ โไทย
2. นักเรียนมีความคิด ความประพฤติ ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม
3. นักเรียนมีจิตอาสา มีความรับผิดชอบต่อ ช่วยแก้ปัญหาสังคม และมีความภูมิใจในตัวเอง
4. บ้าน วัด ศาสนสถาน และโรงเรียนได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรม
5. บ้าน วัด ศาสนสถาน และโรงเรียน ร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือ และสร้าง

ภูมิคุ้มกันแก่นักเรียน

สรุป คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างเยาวชนให้เป็นคนดี คนเก่งและส่วนที่จะทำให้การพัฒนาดีขึ้นต้องได้รับความร่วมมือจากบ้าน วัดและโรงเรียนร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือ และสร้างภูมิคุ้มกัน แก่นักเรียนเพื่อเป็นการสนองนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาผู้วิจัยจึงจัดทำงานวิจัยเพื่อหาแนวทางส่งเสริมวินัยขึ้น

4. นโยบายการบริหารการศึกษาในโรงเรียน

ในการบริหาร โรงเรียน ผู้บริหารควรมีหลักและกระบวนการบริหาร การบริหารการศึกษา หลักการแนวคิดในการบริหาร ภาพรวมของการบริหารทั้งนี้เพื่อให้การจัดการบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสมตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1. มุ่งเน้นการจัดการระบบการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาเพื่อประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ยึดหลักการบริหารและจัดการอย่างหลากหลายให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล ตลอดจนการบริหารงานทั่วไป โดยเน้นการทำงานเป็นทีม การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และการบริหารการเปลี่ยนแปลง

2. สนับสนุนส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ และการนำไปใช้ในการเรียนการสอนโดยริเริ่มสร้างสรรค์งานใหม่ และสานงานเก่าให้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง อย่างเป็นระบบ มีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน และ บริบทของชุมชนเพื่อนำมาวางแผนปฏิบัติงานการควบคุม กำกับ ดูแลให้งานทุกงานดำเนินไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของนักเรียน จัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา และเน้นการให้บริการที่ดี สะดวก รวดเร็ว เบ็ดเสร็จ และสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ใช้บริการ

3. ปรับกระบวนการทัศน์บุคลากรทุกฝ่ายให้ปรับแนวคิด และเปลี่ยนวิถีทำงานที่เน้นการให้บริการแก่ผู้รับบริการ กล่าวคือ นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากร อย่างเป็นรูปธรรม และปฏิบัติได้จริง เช่น การจัดกล่องรับฟังความคิดเห็น การจัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ปกครองที่ต้องการติดต่อกับนักเรียนในระหว่างเวลาเรียน หรือคณะกรรมการนักเรียนช่วยต้อนรับอำนวยความสะดวกในการติดต่อแก่ผู้ปกครอง ในการเข้าร่วมการประชุม จัดเจ้าหน้าที่ดูแลและให้บริการแก่นักเรียนในการสืบค้นข้อมูลผ่านสื่อเทคโนโลยี

4. จัดสถานที่เรียน ที่พักผ่อน และบรรยากาศสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการบริการชุมชน เช่น สวนหย่อม สวนสมุนไพร สวนวิถีไทย สวนวรรณคดี ศูนย์วิชา ห้องปฏิบัติการ แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกอาคารเรียน รวมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืชพรรณและพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้สามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน เพื่อฝึกนักเรียนให้หัดสังเกตเรียนรู้ ตั้งคำถามและหาคำตอบ ตลอดจนการให้บริการแก่นักเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง ให้มาใช้สถานที่ในการออกกำลังกาย พักผ่อน นอกจากนี้ยังให้บริการทางวิชาการทั้งในวันปกติและวันหยุดราชการ อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรต่าง ๆ ในเขตบางนา มีความพึงพอใจในการบริหารงานของโรงเรียน ซึ่งจะเห็นได้จากความร่วมมืออย่างดียิ่งในการระดมความคิด และทรัพยากรเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนของชุมชน

5. นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน ตลอดจนการใช้กระบวนการพัฒนาและการควบคุมคุณภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืน (กระทรวงศึกษา 2545 : 35)

โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ได้นำนโยบายดังกล่าวมากำหนดกลยุทธ์และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน กิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน การเข้าร่วม โครงการศึกษาวิจัย การศึกษาและพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา และกิจกรรมอื่น ๆ อย่างหลากหลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกคนให้มีโอกาสที่ดีในการรับบริการทางการศึกษา เป็นพลังที่ดีของชาติ โดยในการดำเนินการได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับภายในองค์กร ภายในท้องถิ่นและระดับประเทศ สร้างเป็นภาคีเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อให้สามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนที่จะได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างรวดเร็วทันที่ ถูกต้องตรงกับสภาพปัญหาที่แท้จริง เป็นระบบ ตรวจสอบได้

การบริหารงานกิจการนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 144) กล่าวว่า งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม และพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามควรแก่วัย และความแตกต่างระหว่างบุคคล มีทักษะการดำเนินชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ ศิลปกรรม จริยธรรม พัฒนาตนเองสู่โลกแห่งอาชีพ รวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นปกติสุข

งานกิจการนักเรียนจึงเป็นงานสำคัญของสถานศึกษา ที่ต้องจัดขึ้นเป็นการเสริมงานวิชาการที่มุ่งหวังให้นักเรียนนักศึกษาที่มีคุณลักษณะเป็นคนดีคนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ในการจัดกิจกรรมนักเรียนที่สัมฤทธิ์ผล ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีบทบาทสำคัญในการประสานบุคลากรทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติการนิเทศติดตามผลการส่งเสริมสนับสนุน และการประเมินผลรายงาน โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูที่เป็นหัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูที่ปรึกษา กิจกรรมนักเรียน ผู้ปกครองชุมชน ตลอดจนนักเรียนนักศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อสอดคล้องกับข้อกำหนดใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 และหมวด 5 ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและฝ่ายต่าง ๆ ในการจัดการศึกษา

1. การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนาบุคลิกภาพ

1.1 คุณธรรมจริยธรรมที่จำเป็นสำหรับนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 150-153) กล่าวว่าสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2541 ประกอบด้วย มาตรฐานคุณภาพการเรียน มาตรฐานคุณภาพผู้สอนและคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาในส่วนของมาตรฐานคุณภาพผู้เรียน ทั้งระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มี 9 มาตรฐาน 20 ตัวบ่งชี้ โดยมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีสุข กำหนดไว้ในมาตรฐานที่ 8 มีตัวบ่งชี้สำคัญสรุปได้ 4 ประการคือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 ความเมตตากรุณา ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความซื่อสัตย์ซื่อตรงต่อหน้าที่ ตัวบ่งชี้ที่ 3 ความประหยัด มัธยัสถ์ อคออม ตัวบ่งชี้ที่ 4 ความรับผิดชอบซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้ เพื่อ การประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ประถมและมัธยมศึกษา รอบที่สอง (พ.ศ. 2549 - 2553) ด้านผู้เรียน รวมทั้งสิ้น 8 มาตรฐาน 33 ตัวบ่งชี้ ด้วยกันคือ มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มี 6 ตัวบ่งชี้ คือ 1.1 ผู้เรียนมีวินัย มี ความรับผิดชอบ 1.2 ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต 1.3 ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที 1.4 ผู้เรียนมีความเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่ เห็นแก่ตัว 1.5 ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 1.6 ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็น ประโยชน์ต่อส่วนรวม

นอกจากนั้นหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้กำหนดให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญในข้อแรกคือการเห็นคุณค่าของตนเองปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์

สรุปได้ว่าคุณธรรมจริยธรรม ที่จำเป็นต้องสร้างและพัฒนาขึ้นอย่างน้อยต้องประกอบด้วยมีวินัย มีความรับผิดชอบ เมตตา กรุณา ซื่อสัตย์ ประหยัด อคออม และปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนเองนับถือ

1.2 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนหน้าที่สถานศึกษา คือ การจัดการ การเรียนรู้และพัฒนา นักเรียน ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบถ้วน คือ มีปัญญารอบรู้ในศาสตร์สาระต่างๆ มีคุณธรรมจริยธรรมและมีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ แข็งแรง ทั้งร่างกายและจิตใจ ดังนั้นเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม อาจประกอบด้วย กิจกรรมต่อไป

1.3 จัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยบูรณาการกับการเรียนรู้ตามสาระเนื้อหาตามหลักสูตรฯ กิจกรรมที่กำหนดเน้นฝึกปฏิบัติ เพื่อหล่อหลอมเสริมสร้างลักษณะนิสัยถาวร

1.4 จัดกิจกรรมในรูปแบบกิจกรรมนักเรียน ตามขอบข่ายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ในลักษณะต่าง ๆ เช่น โครงการ ชมรม กลุ่มสนใจ

1.5 จัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติเป็นปกติประจำวัน โดยเน้นการปฏิบัติในลักษณะวิถีชีวิต มีระเบียบแบบแผน กฎเกณฑ์กติกาที่กำหนดขึ้นระหว่างสถานศึกษาและนักเรียน

งานกิจการนักเรียนจึงเป็นงานสำคัญของสถานศึกษา ที่ต้องจัดขึ้นเป็นการเสริมงานวิชาการที่มุ่งหวังให้นักเรียนนักศึกษามีคุณลักษณะเป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542

งานส่งเสริมงานกิจการนักเรียน ตามแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 71)

1. วางแผนกำหนดแนวทาง การส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา โดยสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนและส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4. สรุปและประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไข การส่งเสริมกิจการนักเรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมเกิดคุณค่า และประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ โดยมีระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่ 2 ฉบับ คือ

4.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

4.2 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2532

ความรู้เกี่ยวกับวินัยนักเรียน

ความหมายของความมีวินัย ได้มีผู้ให้ความหมายของความมีวินัยไว้ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525 (2539 : 1077) ได้ให้ความหมาย วินัย (Discipline) หมายถึงระเบียบแบบแผน และข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ

สำหรับคำว่า “วินัย” (Discipline) ในภาษาอังกฤษมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Disciple แปลว่า ผู้ตาม (Follower) ซึ่งหมายถึง การติดตาม หรือการศึกษาภายใต้ผู้นำซึ่งเป็นที่ยอมรับ คือ การทำตามคำสั่งของผู้นำ

ส่วนในภาษาไทย คำว่า “วินัย” รากศัพท์เดิมมาจากภาษาสันสกฤต ซึ่งแปลว่า “การฝึกฝน หรือการฝึกหัด” นอกจากนี้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลายลักษณะ ได้แก่

หวน พินรุพันธ์ (2538 : 95) ให้ความหมายว่า วินัย หมายถึงการปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากความสมัครใจของผู้ปฏิบัติ

ภิญโญ สาร (2526 : 192) ให้ความหมายของวินัยว่าเป็นระเบียบที่โรงเรียนกำหนดขึ้นให้นักเรียนปฏิบัติตาม ซึ่งบางครั้งไม่ได้กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นความคาดหวังของครูที่ให้นักเรียนประพฤติเช่นนั้น ทั้งในและนอกโรงเรียน

พระสมชาย ฐานวุฑโฒ (2545 : 72) ได้ให้ความหมายของวินัยว่า หมายถึงระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับสำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกันอย่างสุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งกันและกัน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 20) ได้ให้ความหมายของวินัยไว้ว่า วินัยหมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่ช่วยให้สามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตามระบบระเบียบเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม ซึ่งคนส่วนมากเห็นว่าวินัยเกิดจากการดูแลควบคุมในระยะแรกที่เด็กยังเยาว์ การทำคนเป็นแบบอย่างที่ดีและแนะนำบอกกล่าวด้วยเหตุผล โดยไม่รู้สึกรู้ว่าถูกบังคับ ต้องนับว่าเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้ เพื่อสร้างความเคยชินที่ดีและเกิดความเต็มใจที่จะถูกลงโทษ มักถูกควบคุมให้ปฏิบัติหรือเสริมแรง เช่น ให้รางวัลหรือลงโทษ ทำให้เด็กอยู่ในภาวะจำใจและไม่เต็มใจ

กล่าวโดยสรุปวินัย หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์หรือบังคับพฤติกรรมของตนเอง ให้เชื่อฟังและประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ แบบแผนอันดีงามต่าง ๆ ที่สังคมยอมรับ โดยตนเองมองเห็นคุณค่าที่จะกระทำเพื่อให้เกิดผลดีต่อตัวเองและสังคมส่วนรวม

ประเภทของวินัย

การแบ่งประเภทของวินัย โดยยึดผู้ประพฤติปฏิบัติตามวินัยเป็นสำคัญ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 15-22)

1. วินัยสำหรับตนเอง คือ กระบวนการหรือวิธีการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง โดยคนเป็นผู้แนะนำตนเองให้ประพฤติไปตามแนวทางที่เลือกที่ดี วินัยประเภทนี้เป็นวินัยที่เราสร้างขึ้นเอง และตัวเราเองเป็นผู้ปฏิบัติตามข้อบังคับนั้นๆ ทั้งนี้เพื่อให้พฤติกรรมของคนเราดำเนินไปตามทางที่เรามุ่งหมายไว้ วินัยสำหรับตนเองนี้เป็นวินัยชั้นเลิศที่ทุกคนควรสร้างขึ้นสำหรับบังคับพฤติกรรมของตนเอง การสร้างวินัยสำหรับบังคับตนเองนั้นทำได้หลาย อย่างเช่น

1.1. สร้างวินัยในการนอน การตื่น การดูหนังสือ การออกกำลังกาย การทำงานและการพักผ่อนให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสมในแต่ละวัน

1.2 สร้างวินัยเพื่อบังคับตนเองให้ทำในสิ่งที่ดีบางอย่าง และละเว้นสิ่งที่เราคิดว่าเป็นความชั่ว แม้จะขัดกับความนิยมในสังคม เช่น การบังคับตนเอง ให้เป็นคนประหยัด ไม่สูบบุหรี่และไม่ดื่มสุรา ตัดผมสั้น และแต่งกายให้ถูกระเบียบของสถานศึกษาอยู่เสมอ

1.3 สร้างวินัยให้ปฏิบัติงานต่าง ๆ ตรงตามเวลานัดหมายเสมอ

2. วินัยสำหรับหมู่คณะ คือ การใช้ระเบียบข้อบังคับเป็นเครื่องมือในการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้สมาชิกทุกคนในหมู่นั้นปฏิบัติตามหรือควบคุมพฤติกรรมของหมู่นั้น ให้บรรลุตามความมุ่งหมายที่หมู่คณะตั้งไว้ เช่น วินัยในสถานศึกษา วินัยทหารวินัยของตำรวจ วินัยของพระสงฆ์ วินัยข้าราชการพลเรือน และวินัยข้าราชการครู เป็นต้น วินัยของแต่ละหมู่แต่ละคนย่อมแตกต่างกันไปตามจุดมุ่งหมายของหมู่นั้น ๆ ถึงอย่างไรก็ตามวินัยของหมู่นั้นจะต้องคำนึงถึงการอยู่ร่วมกันอย่างประชาธิปไตยเป็นสำคัญ คือ มีสามัคคีธรรม การวางธรรมและปัญญาธรรม

พนัส หันนาคินทร์ (2542 : 45) ได้จัดแบ่งประเภทวินัยไว้ 3 ประเภท คือ

1. วินัยเชิงขาดแบบทหาร คือ การใช้ความกลัวเป็นเครื่องมือ นักเรียนทำดีเพราะกลัวลงโทษ วินัยชนิดนี้ ตรงกับสุภาษิตที่ว่า “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” ซึ่งเมื่อนักเรียนทำดีจนเป็นนิสัยแล้ว ต่อไปในภายหน้าจะไม่ทำชั่ว แต่ก็มีผู้ไม่เห็นด้วยอ้างว่าผิดหลักประชาธิปไตย

2. วินัยแบบดำเนินการให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน แนวคิดนี้ถือว่าเมื่อนักเรียนได้ทำในสิ่งที่ตนสนใจแล้วปัญหาในเรื่องวินัยก็จะไม่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่โรงเรียนจะใช้เพื่อแก้ปัญหาทางวินัยของนักเรียน

3. วินัยที่เกิดจากความรับผิดชอบและเกียรติภูมิของตน มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความประพฤติดี โดยพยายามสร้างให้นักเรียนนับถือในเกียรติของตนและรับผิดชอบต่อการรักษาเกียรตินั้น

ความหมายของความมีวินัยในตนเอง

ความมีวินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคคล ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านดังต่อไปนี้

กู๊ด (Good. 1959 : 676) กล่าวว่า วินัยในตนเอง หมายถึง การบังคับโดยอำนาจภายในของบุคคลนั่นเอง และเป็นอำนาจอันเกิดจากการเรียนรู้ หรือการยอมรับในคุณค่าอันใดอันหนึ่งซึ่งทำให้บุคคลสามารถควบคุมบังคับพฤติกรรมของตนเองได้

บริสเบน (Brisbene. 1994 : 67) กล่าวถึงวินัยในตนเองว่า วินัยในตนเองเป็นเป้าหมายสูงสุดในการฝึกวินัย ต้องการให้ผู้ฝึกสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ด้วยตนเอง

กรมวิชาการ (2542 ข : 155-156) กล่าวว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อตกลงที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางให้บุคคลประพฤติปฏิบัติใน การดำรงชีวิตร่วมกัน เพื่อให้อยู่ร่วมกันมีความสุข ความสำเร็จ โดยอาศัยการฝึกอบรมให้รู้จักปฏิบัติตนรู้จักควบคุมตนเองทักษะย่อยและพฤติกรรมที่แสดงมีดังนี้

1. ตรงต่อเวลา พฤติกรรมที่แสดงได้แก่ ปฏิบัติงานทันเวลาที่กำหนด
2. วางแผนในการใช้เวลาในการทำงานและการดำเนินชีวิต พฤติกรรมที่แสดงได้แก่ แบ่งเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมดำเนินชีวิตประจำวัน
3. ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของหมู่คณะ และเคารพกติกาของสังคม พฤติกรรมที่แสดงได้แก่ เคารพกฎหมายบ้านเมือง กฎจราจร ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม
4. รู้จักประเมินตนเอง พฤติกรรมที่แสดงได้แก่ บอกข้อดีข้อเสียใน การทำงาน
5. ประพฤติตนเสมอต้นเสมอปลาย พฤติกรรมที่แสดงได้แก่ แสดงมารยาทได้ถูกต้องตามกาลเทศะอย่างสม่ำเสมอ
6. ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น พฤติกรรมที่แสดงได้แก่ ไม่พுகเท็จแอบอ้างหรือนำของคนอื่นมาเป็นของตนเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปความหมายของ วินัยในตนเองได้ว่า คือความสามารถของบุคคลในการควบคุมตนเองทั้งด้านอารมณ์และพฤติกรรม ให้ปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้อง โดยไม่ได้เกิดจากกฎเกณฑ์ ข้อบังคับของสังคม แต่เกิดจากการเห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำ และไม่ก่อให้เกิดความเคียดแค้นต่อตนเองและสังคม

ความสำคัญของความมีวินัยในตนเอง

การพัฒนาประเทศให้ไปสู่ความเจริญ ลุด่วงตามเป้าหมายที่ได้กำหนดเอาไว้ สิ่งที่สำคัญที่สุด คือการพัฒนาคุณภาพของพลเมือง การปลูกฝังความมีวินัยในตนเองให้แก่เยาวชน จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะวินัยในตนเอง หรือความสามารถในการควบคุมตนเองนี้ เป็นหัวใจของการแสดงออกซึ่งคุณธรรมทุกประเภท โดยคุณธรรมทั้งหลายที่บุคคลแสดงออกมานั้นเป็นด้านต่างๆ ของความสามารถในการควบคุมตนเองนั่นเอง ซึ่งมีผู้กล่าวถึงความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของความมีวินัยในตนเองไว้หลายท่าน ดังนี้

กรมวิชาการ (2544 : 21) กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของระเบียบวินัยไว้ ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือป้องกันความเสื่อมเสีย
2. ช่วยให้ผู้รักษาระเบียบวินัยเป็นคนดี
3. เมื่อฝึกบ่อย ๆ จนเป็นนิสัย จะช่วยให้การทำงานสำเร็จเรียบร้อย รวดเร็ว

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 20) กล่าวว่า นักจิตวิทยาและนักสังคมวิทยา เชื่อว่า วินัยมีพื้นฐานมาจากวัยแรกของชีวิตมีการเรียนรู้ การเลียนแบบและฝึกฝนจากบุคคล และสังคมที่แวดล้อมไปพร้อมๆ กับการปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่องจนเกิดการซึมซับคุณธรรมขึ้นภายใน ทำให้เกิดพฤติกรรม จริยธรรม และคุณธรรมของบุคคล คนส่วนมากเห็นว่าวินัยเกิดจากการดูแล ควบคุม ในระยะแรกที่เด็กยังเยาว์ การกระทำเป็นแบบอย่างที่ดี และการแนะนำ บอกกล่าวด้วยเหตุผล โดยไม่รู้สึกรู้ว่าถูกบังคับ นับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น ทั้งนี้ เพื่อสร้างความเคยชินที่ดี และเกิดความเต็มใจที่จะปฏิบัติตาม ส่วนมากการใช้วินัยภายนอกมักเกิดในลักษณะของภาวะจำยอมเกรงกลัวอำนาจและการลงโทษ มักถูกควบคุมให้ปฏิบัติ หรือเสริมแรง เช่นนี้ให้รางวัลหรือทำให้เด็กตกอยู่ในภาวะจำใจ ไม่เต็มใจ เมื่อเด็กเริ่มมีเหตุผลสามารถเข้าใจผลของ การกระทำที่เกิดขึ้น และรู้จักคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น และประโยชน์สุขของส่วนรวม การพัฒนาวินัยโดยใช้เหตุผล ให้เด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลง กฎเกณฑ์หรือระบบระเบียบ และช่วยกันดูแลให้ปฏิบัติตามข้อตกลงเหล่านั้น เพื่อความสงบสุขจะช่วยให้เด็กควบคุมตนเองเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม นับว่าเป็นการพัฒนาวินัยในตนเอง ที่ทำให้เด็กมีความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง

แม็คเสน และแม็คเสน (Madsen and Madsen, 1981 : 6-7) เน้นว่า ระเบียบวินัยมีความจำเป็นอย่างมาก และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวินัยนั้น จำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องเน้นว่า “เมื่อคุณกระทำในสิ่งที่ไม่ดี สิ่งที่มีดีจะเกิดขึ้นแก่คุณด้วย” เพราะความมีระเบียบวินัยนั้นเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับแนวทางปฏิบัติ จะต้องมีการสอนและ การเรียนรู้ สังคมที่ขาดระเบียบวินัยจะเป็นสังคมที่วุ่นวาย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2527 : 3) กล่าวถึงความสำคัญของการมีวินัยในตนเองว่าเป็น การแสดงออกซึ่งคุณธรรม เนื่องจากมีความสามารถที่จะควบคุมตนเองได้ สามารถที่จะกระทำ ความดีได้ด้วยตนเอง และมีความกังวลเมื่อจะกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

จากความสำคัญของวินัยในตนเองดังกล่าวมาแล้วจะเห็นว่า วินัยในตนเองนั้นเป็น เป้าหมายที่สังคมต้องการให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก คงอยู่และพัฒนาขึ้นไปในระดับเยาวชน และติดตัวไป ตลอดชีวิต เพราะว่ามีวินัยนั้น เป็นเรื่องกำหนดทิศทางให้กับสมาชิกในสังคม ให้ยึดถือและประพฤติ ปฏิบัติในแนวทางเดียวกันเพื่อความสงบเรียบร้อยของส่วนรวม หากปราศจากวินัยแล้วการอยู่ ร่วมกันของคนในสังคมแต่ละกลุ่มก็จะวุ่นวายสับสน เนื่องจากแต่ละคนตีความแตกต่างกันในทุก ด้าน แต่หากทุกคนในสังคมมีวินัยที่เกิดขึ้นจากจิตใจของตนเอง คือ มีวินัยในตนเอง ก็จะทำให้ บุคคลนั้นทำอะไรด้วยความมีเหตุผล มีความอดทน สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีความ เชื่อมั่นในการกระทำความดี ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคมและหมู่คณะ และเป็นผู้ที่สามารถ พึ่งตนเองได้ ซึ่งนอกจากกระทำให้ตนเองสามารถดำรงชีพได้อย่างมีความสุขแล้ว ยังเป็นการช่วย พัฒนาสังคมให้ดีขึ้นด้วย

ลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้สรุปลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเองไว้ ดังนี้ คือ เดวิด พี ออซูเบล (Ausubel, 1965 : 459-460) เสนอว่าผู้ที่มีวินัยในตนเองจะมีลักษณะ ดังนี้

1. ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคม
2. เชื่อมั่นในตนเอง
3. พึ่งตนเอง
4. ควบคุมอารมณ์ได้
5. อดทน

วิกกิน (Wiggins, 1971 : 289) พบว่าผู้ที่มีวินัยในตนเองสูงจะมีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความรับผิดชอบสูง
2. มีความวิตกกังวลน้อย
3. มีความอดทน
4. ประพฤติตนอย่างมีเหตุผล

จากการศึกษาคุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเองของนักการศึกษา และผู้ศึกษา ค้นคว้า ได้กล่าวมาแล้วมีความสอดคล้องกัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ที่มีวินัยในตนเองก็คือผู้ที่สามารถควบคุม

อารมณ์ หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง โดยบุคคลนั้นจะต้องมีคุณลักษณะต่าง ๆ ซึ่งคุณลักษณะของพฤติกรรมดังกล่าวจะช่วยให้ผู้ที่มีวินัยในตนเองมีจริยธรรมที่ดี สามารถดำเนินชีวิตของตนในสังคมให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และยังช่วยพัฒนาสังคม

ทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเอง

อรวรรณ พาณิชปฐมพงษ์ (2543 : 10-14) ได้อธิบายการเกิดวินัยในตนเอง ดังนี้

1. ทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเองของเมาเรอร์ (Mowrer) การเกิดควมมีวินัยในตนเองจะต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกจนเติบโต สิ่งสำคัญคือความสัมพันธ์ของผู้เป็นบิดา มารดา หรือผู้ปกครองเลี้ยงดู อันนำไปสู่ความสามารถในการให้รางวัลแก่ตนเอง หรือสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้น เมาเรอร์ อธิบายว่า ทารกและเด็กต้องการจะเรียนรู้จากผู้ที่เกี่ยวข้องตนเอง ดังนี้

1.1 บุคคลสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กทารก คือ บิดามารดา หรือผู้ปกครอง ที่ดูแลเป็นผู้บ่าบับ ตอบสนองความต้องการของทารก เช่น ได้กินนมเมื่อหิว มีผู้ป้ดยุงให้เมื่อยุงกัด และอื่นๆ ซึ่งการตอบสนองกับความต้องการดังกล่าวทำให้เกิดความสบายใจ พอใจ มีความสุข ความรู้สึกเหล่านี้เกิดจากการเรียนรู้ที่ได้รับการตอบสนองนั่นเอง

1.2 ความรักความพอใจ ความผูกพันของเด็กที่มีต่อบิดามารดา ผู้ปกครอง และ ผู้เลี้ยงดู นำไปสู่การปฏิบัติตามคำสั่งสอนหรือใช้เป็นตัวอย่างที่เด็กจะเลียนแบบทั้งคำพูดและการกระทำ ทำให้เขาเกิดความสุข ความพอใจ อันเป็นลักษณะของการให้รางวัลแก่ตนเอง การเลียนแบบเหล่านั้น จะทำตามสิ่งที่ดีและไม่คิดราบที่ลักษณะเหล่านั้นอยู่ในตัวเองของผู้ที่ตนเองรักและพอใจ ความสามารถ ในการให้รางวัลตนเองโดยเลียนแบบนี้ เมาเรอร์เชื่อว่า จะปรากฏในเด็กที่มีอายุ 8-10 ปี และจะพัฒนาต่อไปจนสมบูรณ์เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้น ผู้ที่มีวุฒิภาวะทางจิตอย่างสมบูรณ์ จึงเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะควบคุมตนเอง ให้ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผลในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การตอบโต้เมื่อเกิดความรู้สึกคับข้องใจ ความกลัว ฯลฯ สำหรับผู้ที่ขาดวินัยในตนเองหรือขาดการควบคุมตนเอง ก็เพราะไม่ได้ผ่านการเรียนรู้ตั้งแต่วัยทารกจนกลายเป็นบุคคลที่ขาดการยับยั้งชั่งใจในการกระทำ กลายเป็นผู้ที่ชอบทำผิดกฎเกณฑ์ และกฎหมายบ้านเมืองอยู่เสมอ ทฤษฎีนี้จึงสรุปได้ว่าการเกิดวินัยในตนเองเป็นผู้บรรลุนิติภาวะทางจิตได้นั้น จะต้องเริ่มจากการเลี้ยงดูในวัยเด็กอย่างมีความสุข อบอุ่น และผ่าน การอบรมสั่งสอน หรือการเลียนแบบที่ดีงามจากผู้ที่เกี่ยวข้องและจะพัฒนามาเป็นลักษณะเด่นชัดใน จิตสำนึกของบุคคลและกลายเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้อง มีเหตุมีผล และการเกิดวินัยในตนเอง ตามทฤษฎีของเมาเรอร์นี้ เป็นจุดเริ่มต้นในตัวบุคคลเท่านั้น ยังต้องอาศัยการฝึกอบรมเพื่อเคิมอีกมาก จึงจะเกิดการพัฒนามวินัยในตนเองขึ้นมาอย่างเด่นชัดกลายเป็นสาเหตุของพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอของบุคคล

ควงเคื่อน พันธุมนาวิน (2524 : 62-64) ได้อธิบายถึงทฤษฎีการเกิดวินัยในบุคคลของ แต่ละคนนั้น นักทฤษฎีจิตวิทยา เชื่อว่าจะต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกเกิดจนกระทั่งเติบโตขึ้นมา จุดเริ่มต้น คือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับมารดาหรือผู้เลี้ยงดู อันจะเป็นทางนำไปสู่ ความสามารถในการให้รางวัลตนเอง หรือความสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้นซึ่งทฤษฎีของ เมอเรอร์ (Mowrer) ได้อธิบายว่าทารกและเด็กจะต้องเรียนรู้จากผู้เลี้ยงดูตน โดยที่การเรียนรู้นี้จะ เกิดในสภาพอันเหมาะสมเท่านั้น การเรียนรู้ของทารกและเด็กนี้จะเกิดขึ้นหลายระดับและขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเอง เมอเรอร์ (Mowrer) การเกิดวินัยในตนเองของบุคคลนั้น นักจิตวิทยาเชื่อว่าจะต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่แรกเกิด จนกระทั่งเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ จุดเริ่มต้นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับมารดา หรือผู้เลี้ยงดูอันจะนำไปสู่ความสามารถในการควบคุมตนเอง เมื่อเติบโตขึ้น การเรียนรู้ของทารกจะเกิดขึ้นหลายระดับและมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. จุดเริ่มต้นอยู่ที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการ เช่น หิวก็ได้ดื่มมหรือนก็ได้อาบน้ำ เมื่อทารกได้รับความรู้สึกสบายพอใจความรู้สึกนี้จะติดตราตรึงอยู่ในสำนึกของทารกไปจนเติบโตขึ้น

2. ขั้นต่อมาเมื่อทารกได้รับการบำบัดความต้องการจนพอใจแล้วครั้งที่เกิดควบคู่กับเหตุการณ์นี้อยู่เสมอทุกครั้ง คือ การปรากฏตัวของมารดาหรือผู้เลี้ยงดู

3. การรับรู้ขั้นต่อมาของเด็กก็คือ ความสุข ความพอใจของเด็กที่เกิดจากการได้รับการบำบัดความต้องการต่างๆ ที่ถ่ายทอดจากมารดา ทำให้การปรากฏตัวของมารดาก่อให้เกิดความพอใจความสุขแก่เด็กได้

เมอเรอร์ (Mowrer) เชื่อการเรียนรู้จะเกิดตามลำดับขั้น ขั้นแรกจะเป็นรากฐานของการเรียนรู้ขั้นต่อไป ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับ เด็ก คือ มารดา ผู้เลี้ยงดูจะเป็นแบบอย่างให้แก่เด็กได้เลียนแบบทั้งคำพูด การกระทำ ทั้งท่าทางดีและไม่ดี เช่น เด็กเห็นมารดาสูบบุหรี่อยู่เสมอ เด็กก็จะสูบบุหรี่และเกิดความสุข ความพอใจ เพราะเป็นลักษณะของคนที่ตนพอใจมาก่อน ความสามารถในการให้รางวัลตนเองนี้ เมอเรอร์เชื่อว่าเป็นลักษณะที่แสดงถึงการบรรลุภาวะทางจิตใจของบุคคลนั้น โดยจะปรากฏขึ้นในเด็กปกติที่มีอายุ 8- 10 ขวบ และจะพัฒนาต่อไปจนสมบูรณ์เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ฉะนั้น ผู้ที่บรรลุภาวะทางจิตอย่างสมบูรณ์ จึงเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผลในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ในการโต้ตอบเมื่อเกิดความคับข้องใจ เมื่อเกิดความกลัวในการมีความรักและมีอารมณ์ต่าง ๆ ฯลฯ ส่วนผู้ที่ไม่ผ่าน การเรียนรู้ตามขั้นตอนที่กล่าวมาแล้วจะกลายเป็นผู้ขาดวินัยในตัวเอง ขาดความยับยั้งชั่งใจในการกระทำและกลายเป็นผู้ทำผิด

กฎเกณฑ์และกฎหมายของบ้านเมืองอยู่เสมอ ในรายที่รุนแรงอาจกลายเป็นอาชญากรรมด โอภาสที่ จะแก้ไขได้

ดังนั้น จากทฤษฎีของแมเรอร์ การเกิดวินัยในตนเองจนเป็นผู้ที่บรรลภาวะทางจิตนั้น จะต้องเริ่มต้นจากการเลี้ยงดูในวัยทารกอย่างมีความสุข ความอบอุ่นและผ่าน การอบรมสั่งสอนหรือ เลียนแบบที่ดีงามจากผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงจะพัฒนาเป็นลักษณะเด่นชัด ในจิตสำนึกของบุคคลนั้นกลายเป็น พฤติกรรมที่ถูกต้องมีเหตุมีผลของบุคคลนั้น

ทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรม หรือความมีวินัยในตนเองของเพสและเฮวิกเฮิสต์ (Peckand Havighurst) การที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมทางจริยธรรมต่าง ๆ นั้น ความต้องการกระทำ เป็นเหตุสำคัญนี้ และเชื่อว่าการควบคุมของอีโก (Ego- Control) และการควบคุมของซูเปอร์อีโก้ (Superego Control) ร่วมกันช่วยให้เกิดความต้องการ แสดงพฤติกรรมเพื่อผู้อื่นอย่างสมเหตุสมผล ในแต่ละคนจะมีพลังควบคุมอีโก้ และซูเปอร์อีโก้ในส่วนผสมที่ไม่เท่ากัน ดังนั้น นักทฤษฎีทั้งสอง จึงได้จำแนกลักษณะของบุคคลออกเป็น 5 ประเภทดังนี้ คือ

1. หากปราศจากจริยธรรม (Amoral Person) หมายถึง พวกที่มีพลังควบคุม อีโก้ และซูเปอร์อีโก้ที่น้อยมาก โดยบุคคลจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและเห็นแก่ตัวฝ่ายเดียวเป็นพวกที่ ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ บุคคลประเภทนี้เป็นประเภทผู้ขาดวินัยในตนเองหรือมีน้อยมาก

2. พวกเอาแต่ใจ (Expedient Person) หมายถึง พวกที่มีพลังอีโก้ที่น้อยแต่พลัง การควบคุมซูเปอร์อีโก้มีมากขึ้น แต่ก็จัดอยู่ในประเภทปานกลางค่อนข้างน้อย บุคคลพวกนี้ยังยึด ตนเองเป็นศูนย์กลางและการกระทำทุกอย่างเพื่อความพอใจและผลของตัวเอง เป็นคนที่ไม่จริงจังจะ ยอมอยู่ใต้การควบคุมของผู้ที่มีอำนาจ ถ้าจะทำให้เขาได้รับผลที่ต้องการได้ เป็นผู้ที่มีความมีวินัยใน ตนเองน้อย

3. พวกชอบคล้อยตาม (Conforming Person) หมายถึง พวกที่มีพลังควบคุมอีโก้ น้อยเหมือนสองประเภทแรกแต่มีพลังควบคุมซูเปอร์อีโก้มีมากกว่า ก็อยู่ในระดับ ปานกลาง ค่อนข้างมาก คนพวกนี้จะยึดพวกพ้องเป็นหลัก และคล้อยตามผู้อื่นโดยไม่ไตร่ตรองคนประเภทนี้ จะอยู่ภายใต้ควบคุมของกลุ่มหรือสังคม เป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางแต่ไม่แน่นอน

4. พวกตั้งใจจริงแต่ขาดเหตุผล (Irrtional Conscientious Person) หมายถึง บุคคล ที่มีพลังควบคุมของอีโก้ในระดับปานกลางแต่มีพลังควบคุมของซูเปอร์อีโก้มาก พวกนี้จะยอมรับ กฎเกณฑ์และค่านิยมของสังคมถือตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด เห็นว่ากฎเกณฑ์เป็นของศักดิ์สิทธิ์ แม้จะก่อให้เกิดผลเสียต่อคนอื่นก็ไม่สนคนพวกนี้ขาดความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล แต่ก็ยังเป็นหลัก ให้กับสังคมได้ เพราะมีความมั่นคงในความเชื่อและการกระทำ เป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองค่อนข้างมาก แต่ยังไม่สมบูรณ์ จึงเป็นประเภทไม่สมบูรณ์ทางจริยธรรม

5. พวกเขาเห็นแก่ผู้อื่นอย่างมีเหตุผล (Rational Altruistic Person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมอีโก้มาก ขณะเดียวกันมีพลังควบคุมซูเปอร์อีโก้มากเช่นกัน ทำให้เกิดความสมดุลระหว่างการปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ของสังคมและความสมเหตุสมผล โดยเห็นแก่ผู้อื่นทั่วไปเป็นหลัก บุคคลประเภทนี้จะมีความสามารถควบคุมตนเองอย่างมีเหตุผล มิได้ตกอยู่ในอิทธิพลของสังคมอยู่ใต้อิทธิพลของกฎเกณฑ์อย่างปราศจากเหตุผล เป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองสูงมาก จะเป็นผู้ตระหนักถึงผลกระทบของตนเองต่อผู้อื่น ก่อนที่จะทำอะไรต้องพิจารณาอย่างมีเหตุผลเพื่อผู้อื่น เพื่อที่จะร่วมมือกับสังคม มีความรับผิดชอบและให้ความเคารพเพื่อนมนุษย์โดยทั่วไปมีความต้องการที่จะเสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม บุคคลประเภทนี้มีไม่มากนักในแต่ละสังคม แต่นักทฤษฎีทั้งสองเชื่อว่าเป็น บุคลิกภาพที่พัฒนาถึงขีดสุดของมนุษย์

สรุปได้ว่า การวางรากฐานการมีวินัยในตนเองต้องเริ่มที่วัยเด็ก การอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อการมีวินัยในตัวเองของเด็ก นอกจากนี้แล้ว การจัดกิจกรรมในโรงเรียน การสอนของครู ก็มีมีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัยเช่นกัน ส่วนการจัดว่าใครมีวุฒิภาวะจิตใจมากน้อยเพียงใดอาจเริ่มวัดได้ในวัยรุ่นตอนปลาย หรือวัยผู้ใหญ่ตอนต้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า บุคคลจะมีความดีมากกว่าเมื่อตอนวัยเด็กเสมอไป

การส่งเสริมพัฒนาความมีวินัยในตนเอง

จากการศึกษาแนวทางการปฏิบัติเพื่อสร้างวินัยสำหรับเด็กของ อัญญา ประสานชาติ (2545 : 7-10 ; อ้างอิงมาจากกรณีการ ลิมพะสุต. 2539 : 51-56) กล่าวว่า

1. จัดทำข้อตกลงในการปฏิบัติตนภายในห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ทราบความคาดหวังพฤติกรรมนักเรียน ซึ่งข้อตกลงต้องร่วมกันเห็นชอบระหว่างครูกับนักเรียน เมื่อมีการทำผิดข้อตกลง ก็มีการทบทวนด้วยวิธีใหม่ เพื่อจะได้ไม่บ่น พุดซ้ำซาก พร่ำเพรื่อ ชวนให้เกิดความเบื่อหน่าย และมีอารมณ์อยากต่อต้าน

2. เมื่อมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกิดขึ้น ศึกษาสาเหตุให้ชัดเจน แล้วช่วยกันคิดหาแนวทางแก้ไข มีวิถีทางแก้ปัญหาหลากหลาย โดยมุ่งไปสู่จุดหมายเดียวกัน คือแก้ปัญหาเพื่อเป็นแนวทางให้เด็กคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองต่อไป พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ถ้ากิจกรรมในชั้นเรียนทำสิ่งซ้ำไม่น่าสนใจ ต่ำกว่าความสามารถของเด็ก หรือสูงกว่าความสามารถของเด็กที่จะทำให้สำเร็จได้เด็กก็จะหาทางออกอย่างอื่น ที่ก่อให้เกิดปัญหาพฤติกรรมตามมา ดังนั้นจึงต้องหาสาเหตุของพฤติกรรมให้พบก่อนจึงจะแก้ปัญหาได้ตรงจุด

3. ครูเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กได้ มีข้อตกลงกันอย่างไร ครูก็ควรทำเป็นตัวอย่างในเรื่องเหล่านั้นสำหรับเด็ก ไม่ใช่ครู แนะนำให้เด็กปฏิบัติอย่างหนึ่ง แต่ครูก็ปฏิบัติอย่าง

ตรงกันข้าม เช่นครูสอนให้เด็กพูดจาดี ๆ กับเพื่อน รู้จักควบคุมอารมณ์ไม่โกรธเพื่อน ไม่ส่งเสียงดัง ไม่ทะเลาะกันแต่เมื่อเด็กทำผิด ครูเองจับเด็กเขย่า ตะคอก ชูเด็กเสียงดัง หรือครูมีปัญหาตัวเอง ทะเลาะกันเสียงดังขัดกับที่ครูได้แนะนำไว้เด็กเกิดความสับสนว่าจะปฏิบัติอย่างไร

4. มีความสม่ำเสมอ ในการปฏิบัติต่อเด็กทุกคน โดยเท่าเทียมกันมีความยุติธรรม ในการวินิจฉัยปัญหาต่างๆ ด้วยเหตุผลหลักการ ตามข้อตกลงเป็นจุดสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นลูกหลาน ของใครอาจจริง ทำจริง ก็ได้ผลจริง ถ้าครูทำให้เด็กศรัทธาในตัวครู วินัยก็จะเกิดตามมา บางครั้งมี กรณีทำผิดเกิดขึ้น นักเรียนกลุ่มหนึ่งถูกลงโทษ อีกกลุ่มมีความผิดในกรณีเดียวกัน ครูเพิกเฉย เพราะว่าการกลุ่มนั้นล้วนแต่เป็นลูกผู้มีอิทธิพล ผู้มีพระคุณของตนหรือของโรงเรียน ถ้าทำเช่นนั้น เมื่อไร เด็กทั้งสองกลุ่มจะไม่เชื่อไม่ศรัทธาในตัวครู เล่มแรกจะเกิดความมุ่งร้ายมองเห็นความไม่ ยุติธรรม ความไม่สม่ำเสมอของครู ครูเลือกปฏิบัติ กลุ่มหลังจะได้ใจทำอีก และจะไม่เกิดการเรียนรู้ ที่จะทำให้ตนมีวินัย เพราะเข้าใจแนวปฏิบัติไม่ถูกต้อง เมื่อกรณีเด็กทำผิดไม่ว่าเรื่องใด ข้อเตือนใจ สำหรับครูคือ ไม่ว่าจะเรื่องใด ไม่ควรนำเด็กไปเปรียบเทียบกันว่า ทำไมเด็กคนนี้ทำไมเหมือนคนนี้ เพราะการสร้างความรู้สึกมุ่งร้ายเกิดขึ้นกับเด็กทั้งตัวต่อตัว และเพื่อนที่ได้รับการเปรียบเทียบกับ เภณห์ที่ตั้งไว้ร่วมกันบ่อยครั้งที่ครูจะเปลือพุดว่า “เมื่อไรเธอจะทำตัวให้เรียบร้อยน่ารักเสียที คุณิเขา ทำตัวได้ดีมากสม่ำเสมอ ครูชื่นชมทุกคนถ้าเธอทำตัวได้ครึ่งหนึ่งของเขา ห้องก็จะสงบกว่านี้เธอนี้ ไม่รู้จะไร นำเพื่อ“ถ้ามีการพูดแบบนี้ซ้ำ ๆ ไม่นานกรณีปัญหาหระหว่างเด็กที่ถูกเปรียบเทียบกับจะ เกิดขึ้น โดยเฉพาะระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ปีที่ 6 ซึ่งจะอยู่ในระยะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น

5. ปรับเปลี่ยนเทคนิค ในการจัดการเรื่องวินัยให้เหมาะสมแต่ละสถานการณ์ใน แต่ละวัยมีความแตกต่างกัน เทคนิคเดิมที่เคยใช้มาแล้วอาจจะใช้ไม่ได้อีกในวัยหนึ่ง

6. ให้เด็กรู้แผนงานในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ ช่วยกันเตรียมตัวเตรียมใจ รู้จะไร ที่ครูมีต่อตัวเขาในการเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนงานที่กำหนด หรือตามข้อตกลง ที่กำหนดมีป้ายประกาศแจ้งให้ทราบ ประกอบกับมีสัญญาณ สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ การดำเนินงานตามแผนงาน

7. เมื่อมีพฤติกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นที่เรียกร้องความสนใจจากครูตลอดเวลา ครูอาจ ใช้วิธีการเมินเฉยไม่สนใจ การไม่ให้ความสนใจ บางครั้งก็ช่วยหยุดพฤติกรรมนั้น ๆ ได้ดี ใน ทำนองเดียวกันถ้ามีพฤติกรรมอะไร ที่ครูคิดว่าจะเป็นอันตรายต่อเด็ก ต่อบุคคลอื่น ก็ต้องเข้าไป จัดการทันทีเพื่อหยุดพฤติกรรมนั้น เมื่อเด็กสงบแล้วจึงพูดคุยสอบถามสาเหตุและช่วยคิดหา แนวทางในการแก้ปัญหา นั้น บางครั้งการกระทำต่างาของเด็ก สร้างความเคือคร้อนให้กับทุกคน ครู ต้องสื่อสารกับเด็กให้ตรงประเด็น เปิดเผยความรู้สึก ของครูของเพื่อน เพื่อยกระดับจิตสำนึกของ เด็ก

8. สิ่งแวดล้อมที่ดี จะช่วยในการจัดการกับวินัยได้ดี สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่อบอุ่นเต็มไปด้วยความรัก ความเข้าใจ ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จะช่วยทำให้เด็กมีจิตที่สงบทำงานต่างๆผ่านไปด้วยดี เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ต้องแก้ไข การใช้กลุ่มเพื่อนในห้องเป็นสื่อช่วยในการรักษาวินัยในห้องเรียน เด็กจะดูแลตนเอง ผลที่ได้ออกมาจะดีกว่าที่ผู้ใหญ่ไปคอยกำกับ สุดใจ ทศพร (อัญญา ประสานชาติ. 2545 : 9 ; อ้างอิงจาก สุดใจ ทศพร. 2528 : 15) กล่าวว่า การจะสร้างวินัยให้เด็กนั้นจะต้องสร้างความสำนึกในเรื่องนั้นๆ การสร้างวินัยเป็นหน้าที่ของบ้าน และโรงเรียนหากเด็กมีวินัยดีมาจากบ้าน จะเป็นการที่จะช่วยสร้างวินัยต่อ บ้านและโรงเรียนจะต้องสร้างวินัยให้แก่เด็ก มาก ที่สุด

9. มุมสงบ ให้เด็กไปนั่งสงบจิตสงบใจ เมื่อเกิดอารมณ์เสีย ไม่พอใจหรือเป็นต้นเหตุให้เกิดสับสนวุ่นวายในห้องเรียน โดยมุมนี้ไม่ใช่มุมทำโทษ แต่เป็นมุมที่เด็กเข้าไปนั่งทำให้สงบโดยไม่ให้ใครไปรบกวนสมาธิ อาจจะทำเป็นบ้านหลังเล็กๆในห้องเรียน เด็กโมโหจะเข้าไปนั่งพื้นที่รู้กันในห้องว่าเพื่อนคนอื่น ๆ จะไม่ไปรบกวน พอเด็กสบายใจขึ้น เด็กก็จะเดินออกมาเองและเข้าร่วมกิจกรรมของห้องเรียนต่อไป

นอกจากนี้ กรณีที่เด็กควบคุมตนเองไม่ได้และไม่อยู่ในสภาพที่อธิบายเหตุผลได้ การทำเวลา นอกจะช่วยเด็กได้ การให้เวลานอกนั้นจะต้องให้ประสบการณ์ทางบวกแก่เด็ก คือ เวลานอกไม่ใช่การลงโทษ เด็กไม่ควรได้รับการชู้ให้เกิดความกลัวในเรื่องนี้ เวลานอกไม่ได้ทำให้ขายหน้าและการให้เวลานอก ทำได้นานเท่าที่เด็กจะสงบและช่วงเวลานั้นผู้ใหญ่และเด็กควรจะได้คุยกันเกี่ยวกับความรู้สึก การให้เวลานอกเพื่อทำจิตใจให้สงบ โรงเรียนบางแห่งจะให้เด็กนั่งเก้าอี้ที่มุมใดมุมหนึ่งไม่ต้องทำงาน แต่จะนั่งหันหน้ามาคุยเพื่อน ๆ ที่กำลังทำงานอยู่ในห้อง นั่งนานเท่าที่ต้องการ เมื่อเห็นว่าตัวเองจะเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างสงบแล้วก็กลับเข้าร่วมกิจกรรมต่อได้ การมองการทำงานของเพื่อนจะช่วยให้เขามาร่วมกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง

จากที่กล่าวมาแล้ว ในการส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีวินัยในตนเองนั้น สุชา จันท์ธอม และสุรางค์ จันท์ธอม (2517 : 91) ยังได้เสนอแนะวิธีไว้ดังนี้

1. ครูทำงานร่วมกับเด็ก
2. ครูปฏิบัติต่อเด็กเป็นรายบุคคล ไปตามความสามารถของบุคคล
3. ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล
4. ส่งเสริมการเจริญงอกงามทุกด้านของเด็ก โดยการจัดประสบการณ์หรือ

กิจกรรมให้เด็กเลือกเรียนตามความสามารถ ความถนัดและความต้องการของเด็ก

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 21) ให้แนวคิดในการสร้างวินัย 5 ประการ

1. การทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชิน โดยให้บุคคลรู้เห็นและปฏิบัติพฤติกรรมที่ดี เป็นพื้นฐานและปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชินที่ดี

2. การใช้วัฒนธรรมในสังคม เป็นแนวปฏิบัติผสมผสานกับหลักการทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน เช่น การทำความเคารพด้วยการไหว้เมื่อพบผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่ทำได้โดยง่ายแต่การเข้าแถวไม่ใช้วัฒนธรรมไทย เด็กไม่ได้เห็นแบบอย่างที่ดีอยู่เสมอ ดังเช่น การไหว้ของไทยดังนั้น การไหว้จึงง่ายต่อการปฏิบัติมากกว่าการเข้าแถว

3. การใช้องค์รวม เป็นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจ พฤติกรรมและสติปัญญาซึ่งเป็นหลักทางการศึกษา และหลักพัฒนาจริยธรรมคือมีความเข้าใจผิดความสำคัญของสิ่งที่จะกระทำ มีความพอใจและยอมรับในสิ่งที่กระทำ ย่อมนำไปสู่ความพร้อมในการกระทำ

4. การใช้แรงหนุนสภาพจิต เป็นการตั้งความมุ่งมั่นหรืออุดมการณ์และพยายามปฏิบัติตามเป้าหมายที่มุ่งมั่นไว้ ซึ่งอาจทำให้เกิดการเปรียบเทียบแม้ความภาคภูมิใจในการปฏิบัติ หากใช้มากเกินไปจะกลายเป็นดูถูกดูหมิ่นผู้อื่น อันเกิดจากการเปรียบเทียบและพึงพากำลังใจจากภายนอกการใช้กฎเกณฑ์บังคับเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดวินัยได้ชั่วระยะหนึ่ง เมื่อไม่มีผู้ใดควบคุมวินัยก็จะหายไปจึงเป็นวิธีที่ไม่ถูกต้อง

กองวิจัยทางการศึกษา (2542 : 38-39) ได้เสนอแนวทางในการเสริมสร้างวินัยในตนเองว่า การสร้างวินัยไม่ควรมุ่งประเด็นอยู่ที่การลงโทษ แต่ควรจะเน้นให้การฝึกอบรม และให้ความรู้มากกว่า ถ้าแก้ปัญหาโดยการลงโทษจะส่งผลกระทบต่อทั้งสิ้นควรดำเนินการ ดังนี้

1. การดักเตือนด้วยวาจา คือการเรียกผู้มีปัญหาเข้าพบเป็นการส่วนตัว เพื่ออธิบายปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมุ่งหมายที่จะโน้มน้าวให้เห็นด้วยกับการแก้ปัญหานั้น ๆ ผู้มีปัญหาก็ได้รับการดักเตือนหลายครั้ง และควรมีหนังสือแจ้งไปยังผู้มีปัญหา เพื่อย้ำเตือนในสิ่งที่พูดที่ตกลงกันไว้

2. การดักเตือนด้วยบันทึก ถ้ามีปัญหาเดิมยังคงมีอยู่ ผู้มีอำนาจเรียกเข้าพบเพื่อกล่าวดักเตือนหลายครั้ง และควรมีหนังสือแจ้งยังผู้มีปัญหา เพื่อย้ำเตือนในสิ่งที่พูดตกลงกันไว้ นอกจากนี้แล้วยังมีสื่อที่ช่วยในการเสริมสร้างวินัยให้มีประสิทธิภาพขึ้น คือ

2.1 หนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ช่วยได้มาก เช่น เสนอข่าวในรูปของการเขียนข้อความต่าง ๆ บ่อย ๆ ในเรื่องของวินัย หรือการลงรูปภาพความมีระเบียบเรียบร้อยของกลุ่มให้เป็นตัวอย่าง ผู้อ่าน

2.2 วิทยุ รายการที่จัดทางวิทยุควรให้ความรู้สอดแทรกในเรื่องวินัย ปลูกฝังไปทุก ๆ วันและมีรายการเกี่ยวกับเรื่องวินัยอยู่เสมอ ๆ

2.3 โททส์นั โททส์นัมีคนดูมาก ได้เห็นทั้งภาพและเสียง ควรจะมีเรื่องเกี่ยวกับวินัยนำเสนอสม่ำเสมอ

ประมวล ดันยะ (2528 : 120) ได้เสนอแนวทางสร้างวินัย โดยใช้กระบวนการควบคุมระเบียบวินัย การควบคุมระเบียบวินัยต้องดำเนินการเป็นกระบวนการ โดยมีขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ การวางระเบียบวินัย การติดตามผล การเปรียบเทียบ การปรับปรุงแก้ไข รายละเอียดดังนี้

การวางระเบียบวินัย ได้แก่ การทำกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับระเบียบวินัยเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ของพฤติกรรมนักเรียน ถือเป็นภารกิจที่ต้องทำเป็นลำดับแรก หากไม่แล้วจะไม่มีหลักยึดในการพิจารณาพฤติกรรมนักเรียน

การติดตามประเมินผล ได้แก่ กระบวนการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กในภาวะโอกาสต่าง ๆ ตามความจริง เพื่อนำพฤติกรรมนั้นมาพิจารณาตัดสินใจต่อไป

การเปรียบเทียบ ได้แก่ กระบวนการที่นำพฤติกรรมจริงมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือระเบียบวินัยที่วางไว้เพื่อดูสถานะเบี่ยงเบนหรือความผิดปกติ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป

การปรับปรุงแก้ไข ได้แก่การดำเนินการแก้ไขสภาพความผิดปกติ และพัฒนาเด็กให้มีบุคลิกที่ถูกต้องต่อไป

การส่งเสริมพัฒนาความมีวินัยต่อส่วนรวม

ความมีวินัยต่อสังคม เป็นคุณลักษณะอีกอย่างหนึ่งของบุคคล ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พระสมชาย ฐานวุฑฺฒโธ (2545 : 72) ได้ให้ความหมายของวินัยต่อสังคมว่า หมายถึงระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อบังคับสำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกันอย่างสุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งกันและกัน

จากการศึกษาแนวทางการปฏิบัติเพื่อสร้างวินัยสำหรับเด็ก กระทรวงศึกษา ได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างคุณธรรมที่สำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสามัคคี สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยง ความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบัน ศาสนาและสถาบันการศึกษา โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข โดยใช้ “8 คุณธรรมพื้นฐาน” ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ

1. **ขยัน** คือ ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ อดทน ความขยันต้องปฏิบัติควบคู่กับการใช้สติปัญญาแก้ปัญหา จนเกิดผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ผู้ที่มีความขยัน คือ ผู้ที่ตั้งใจทำอย่างจริงจังต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควรเป็นคนผู้งาน มีความพยายามไม่ทอดทิ้ง กล้าเผชิญอุปสรรค รักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

2. **ประหยัด** คือ การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของแต่พอควร พอประมาณ ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ผู้ที่มีความประหยัด คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้คิดก่อนซื้อ เก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของอย่างคุ้มค่ารู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ

3. **ความซื่อสัตย์** คือ ประพฤติตรงไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมมีความจริงใจ ปลอดภัย จากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช่เล่ห์กล คดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติ อย่างเต็มที่ถูกต้อง

4. **มีวินัย** คือ การยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัย ในตนเองและวินัยต่อสังคม ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน/องค์กร/สังคมและประเทศ โดยที่ตนเองยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจ เช่น การแต่งกายที่ถูกต้องตามระเบียบ การเข้าแถวรับบริการตามลำดับ เป็นต้น

5. **สุขภาพ** คือ เรียบร้อย อ่อนโยน ละเอียดละม่อม มีกิริยามารยาทที่งดงาม มีสัมมาคารวะ ผู้ที่มีความสุขภาพ คือ ผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าว รุนแรง วางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง แต่ในเวลาเดียวกันยังคงมีความมั่นใจในตนเอง เป็นผู้ที่มีมารยาท วางตนเหมาะสม

6. **สะอาด** คือ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่องใส เป็นที่เจริญตาทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น ผู้ที่ความสะอาด คือ ผู้รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อมถูกต้องตามสุขลักษณะ ฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว จึงมีความแจ่มใสอยู่เสมอ ไม่ประพฤติ ปฏิบัติที่นำไปสู่ความมัวหมองในชีวิต

7. **สามัคคี** คือ ความพร้อมเพียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจ กันปฏิบัติงานให้บรรลุ ผลตามที่ต้องการเกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอารักเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้ เรียกอีกอย่างว่า ความสมานฉันท์ ผู้ที่มีความสามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้บทบาทของ ตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การงาน

สำเร็จลุล่วง แก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

8. มีน้ำใจ คือ ความจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่าในเพื่อน มนุษย์ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน

ผู้ที่มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่นเข้าใจ เห็นใจ ผู้ที่มีความเคียดแค้น อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้น ในชุมชน

แสดงให้เห็นว่ากระทรวงศึกษาธิการ ได้เห็นความสำคัญ และประโยชน์ของการสร้างคุณธรรมพื้นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข จึงได้กำหนด

“8 คุณธรรมพื้นฐาน” นำไปใช้ในสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังเยาวชนไทยให้เป็นคนดีของประเทศชาติ

กล่าวโดยสรุป แนวทางเสริมสร้างวินัยนั้น มีหลายแนวทางซึ่งอาจจะต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบ เริ่มต้นตั้งแต่การสอนให้เขารู้จักปฏิบัติตามกฎระเบียบ ทำเป็นตัวอย่างให้ดู รวมทั้งการควบคุม ชี้แจงให้เข้าใจว่าการกระทำเช่นนั้นไม่ถูก หรือลงโทษตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสิทธิเด็กด้วย ครูต้องทำงานร่วมกับเด็ก เอาใจใส่ดูแลอย่างสม่ำเสมอสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองของเด็กด้วย นอกจากนี้ยังต้องอาศัยสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์หรือบุคคลที่เด็กชื่นชอบเพื่อยึดถือเป็นแบบอย่างได้ สื่อเหล่านี้ต้องประชาสัมพันธ์ให้เห็นความสำคัญของการมีวินัย ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีวินัยในตนเองและต่อสังคมต่อไปได้

กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณธรรมด้านวินัยของนักเรียน

ในการพัฒนาคุณธรรมด้านวินัยวินัยนักเรียน โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ได้ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาวินัยนักเรียน คือ การประชุมระดมสมอง และกิจกรรมพัฒนานักเรียน ซึ่งมีความสำคัญ ความหมาย เป้าหมาย ดังต่อไปนี้

คาร์ล วอล คลาเซอวิช (Carl von Clausewitz) ซึ่งเป็นนักทฤษฎีด้านยุทธการในศตวรรษที่ 19 อธิบายว่า กลยุทธ์เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการทำศึกสงครามและการกำหนดรูปแบบการต่อสู้ในแต่ละสมรภูมิต่างจะเข้ายึดสมรภูมิแต่ละแห่งด้วยวิธีการใด (กาญจน์ เรืองมนตรี. 2549 : ไม่มีเลขหน้า)

เคนเนธ อาครอว์ (Kenneth Adrews. 1971) ได้นิยามไว้ในหนังสือ The Concept of Corporate Strategy ว่า กลยุทธ์ คือ สิ่งที่ธุรกิจสามารถสร้างขึ้นได้และเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นต่อธุรกิจ ซึ่งมีนัยว่าองค์กรสามารถกำหนดกลยุทธ์ขึ้นมาใช้เป็น แผนในการกำกับ ติดตาม

และจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เช่น บุคลากร เครื่องมือเครื่องจักรกล อุปกรณ์ รวมทั้งการเงิน โดยมีเป้าหมายในการสร้างและส่งเสริมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรนั่นเอง (กาญจน์ เรื่องมนตรี. 2549 : ไม่มีเลขหน้า)

บรูซ แฮนเดอร์สัน (Bruce Handerson) ปรมาจารย์ด้านกลยุทธ์องค์กร ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มบริษัท Boston Consulting Group ได้นิยามว่า กลยุทธ์เป็นการค้นหาอย่างไตร่ตรองและรอบคอบเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการที่สามารถนำไปพัฒนาความได้เปรียบในด้านการแข่งขัน และความสามารถให้แก่ธุรกิจเพื่อทำให้องค์การมีสถานะที่ดีและเหนือกว่าคู่แข่ง ซึ่งสอดคล้องกับ Michael Porter ศาตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดที่กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า กลยุทธ์คือหลักการพื้นฐานทั่วไปในการแข่งขันของธุรกิจ ความได้เปรียบในการแข่งขันเกิดจากการสร้างสิ่งที่มีความแตกต่างหรือเอกลักษณ์ขององค์กรที่ดำเนินการแข่งขันในธุรกิจประเภทเดียวกัน ราคาใกล้เคียงกัน ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันดังนั้นเพื่อความอยู่รอดและความร่ำรวย สามารถสร้างผลกำไรให้ทั้งสองฝ่ายได้ จะต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะ มีจุดเด่นที่ต่างกัน สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการอย่างสูงสุด (กาญจน์ เรื่องมนตรี. 2549 : ไม่มีเลขหน้า)

ริชาร์ด ลูซ และ แดวิด เจ คอลลิส (Richard Luecke and David J. Collis) กล่าวว่า กลยุทธ์เป็นแผนการที่มุ่งสร้างองค์กรให้มีความได้เปรียบในการแข่งขันเหนือคู่แข่งจากความแตกต่างที่เป็นเอกลักษณ์ซึ่งเป็นเรื่องของ ความเข้าใจในสิ่งที่องค์กรต้องการจะทำในสิ่งที่องค์กรต้องการจะเป็นและที่สำคัญที่สุดคือ กลยุทธ์เป็นเรื่องของการมุ่งเน้นไปที่แผนปฏิบัติการเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (กาญจน์ เรื่องมนตรี. 2549 : ไม่มีเลขหน้า)

ประชุม รอดประเสริฐ ให้ความหมายว่า กลยุทธ์ หมายถึง วิธีการในระยะสั้นในการจัดสรรทรัพยากรเสียใหม่ หรือเปลี่ยนแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้สามารถสนองตอบผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ทันทั่วทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงาน สามารถแข่งขันกับหน่วยงานอื่นได้หรือเพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นกลยุทธ์ที่ดีจะก่อให้เกิดผลประโยชน์อย่างยิ่งแก่หน่วยงาน กลยุทธ์ คือ เล่ห์เหลี่ยมหรือเทคนิคในการบริหารของผู้บริหารแต่ละคนนั่นเอง (กาญจน์ เรื่องมนตรี. 2549 : ไม่มีเลขหน้า)

กลยุทธ์เป็นสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องสร้างขึ้นมา ซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการ การกำหนด กิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในกรอบของแผนปฏิบัติการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเอาชนะคู่แข่ง และเพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กรที่วางไว้หรืออาจกล่าวสั้น ๆ ได้ว่า “กลยุทธ์หมายถึง สิ่งที่ผู้บริหารได้กำหนดขึ้นมาให้องค์การดำเนินการ จะด้วยวิธีการใด ๆ ก็แล้วแต่ ทั้งนี้เพื่อที่จะทำให้เป้าหมายขององค์กรบรรลุ

ดังนั้น “กลยุทธ์การพัฒนา” จึงหมายถึง สิ่งที่ผู้บริหารได้กำหนดขึ้นมาเพื่อให้องค์การดำเนินการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง กลยุทธ์การพัฒนาอาจประกอบไปด้วยกิจกรรม การพัฒนาหรือวิธีการพัฒนาหลาย ๆ ประการด้วยกันดังภาพประกอบ 1 เห็นว่าองค์การเกิดการเปลี่ยนแปลงจากสถานะหนึ่ง (สภาพปัจจุบัน ปัญหา) ไปสู่อีกสถานะหนึ่ง (สภาพขององค์การที่ต้องการบรรลุ หรือที่คาดหวัง) โดยใช้กลยุทธ์การพัฒนาหรือวิธีการที่ทำให้ บรรลุเป้าหมายขององค์การได้ (กาญจน์ เรืองมนตรี. 2549 : ไม่มีเลขหน้า)

วิธีกำหนด “กลยุทธ์การพัฒนา”

ผู้บริหารมีหลักการที่ต้องพิจารณาว่า หากองค์การมีปัญหายุ่งยากที่บุคลากรขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอันมีสาเหตุเนื่องมาจากมีความเข้าใจในการปฏิบัติงานใดงานหนึ่งหรืองานใหม่ไม่เพียงพอ ดังนั้น จึงต้องกำหนดกลยุทธ์ การพัฒนาบุคลากรขึ้นมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. กลยุทธ์การเสริมสร้างประสิทธิภาพบุคลากร อาจประกอบด้วยกิจกรรมการให้ความรู้ (Knowledge) ด้วยวิธีการอบรม สัมมนา ศึกษาเอกสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถทำได้โดยง่ายและใช้ระยะเวลาไม่มากนักก็สามารถบรรลุผล

2. กลยุทธ์การปรับเปลี่ยนทัศนคติ (Attitude) ในการปฏิบัติงาน อาจประกอบด้วยกิจกรรมการสร้างความตระหนัก ด้วยวิธีการพาไปศึกษาดูงานที่ประสบความสำเร็จ การระดมความคิด การปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรนั้นสามารถทำได้แต่ต้องใช้เวลาพอสมควร เช่น การทำให้ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการวิจัยในชั้นเรียน

3. กลยุทธ์การเพิ่มสมรรถภาพในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครู อาจประกอบด้วยกิจกรรมการมอบหมายงานให้ทำการนิเทศติดตามเพื่อให้ครูปรับพฤติกรรม (Individual Behavior) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นเรื่องที่พัฒนายาก และใช้เวลานานกว่าครูจะมีทักษะ

4. กลยุทธ์การสร้างระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ต้องพัฒนาที่ตัวบุคลากรที่รับผิดชอบหรือทีมงานให้เข้าใจ ถึงระบบสารสนเทศ แล้วให้บุคลากร ไปดำเนินการสร้างระบบสารสนเทศขึ้นมาให้เหมาะสม สอดรับกับข้อมูลดิบ (Raw Data) ที่มีอยู่ ระบบสารสนเทศที่ได้พัฒนาขึ้นสามารถปรับปรุงและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง เป็นการพัฒนาพฤติกรรมกลุ่ม (Group Behavior)

1. การประชุมระดมสมอง

ผู้วิจัยได้ใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการประชุมระดมสมองดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 56) ได้กล่าวถึงการประชุมดังต่อไปนี้ความสำคัญและความหมายของการประชุม

การประชุมเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดของนักบริหารที่ช่วยให้การบริหารงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย และช่วยให้บุคลากรในองค์กรได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันในการที่จะหาแนวทางแก้ปัญหาในทางสร้างสรรค์ และก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในกิจการต่างๆ อันมีเป้าหมายที่เข้าใจตรงกัน และยังช่วยในการพัฒนางาน พัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการคัดเลือกบุคลากรเข้าสู่ตำแหน่งบริหารต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

การประชุม คือ การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันพิจารณา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยมีกฎเกณฑ์ วัตถุประสงค์ และสถานที่ที่แน่นอน โดยจุดมุ่งหมายของการประชุม คือ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวบรวมข้อมูล แก้ปัญหา การตัดสินใจ แจ้งข่าวสาร แลกเปลี่ยนนโยบาย หาข้อยุติ ความสามัคคี และ เพื่อ การประสานงาน

การประชุมทางวิชาการ (Academic Meeting) เป็นการประชุมที่มีวัตถุประสงค์ในการให้ความรู้ และพัฒนาบุคลากรในหน่วยงาน การประชุมลักษณะนี้จะมีรูปแบบการประชุมมากมายรูปแบบการประชุมที่สามารถนำไปใช้ในหน่วยงาน ได้บ่อยครั้ง ดังนี้

1. การอภิปรายกลุ่ม (Discussion) โดยการแบ่งกลุ่มเพื่อช่วยกันเลือกเฟ้นความเป็นไปได้หรือทางเลือกที่ดีที่สุด

2. การอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Symposium) โดยการนำผู้ทรงคุณวุฒิหลาย ๆ คนมานั่งหน้าห้องประชุม และแสดงความคิดเห็นของตนต่อปัญหาที่กำหนดขึ้น โดยมีผู้ดำเนินการอภิปราย (Moderator) เป็นผู้ดำเนินการจัดลำดับให้พูดและช่วยสรุปหรือซักถามปัญหา

3. การอภิปรายเป็นคณะ (Panel Discussion) โดยใช้วิทยากรหรือผู้ทรงคุณวุฒิหลายๆ คนพูดในเรื่องเดียวกันแต่ละคน เช่น เรื่องต้นไม้ แบ่งกันพูดเรื่องไม้ผล ไม้ประดับ เป็นต้น พิธีกรจะเป็นผู้เชื่อมโยงให้ผู้ฟังเข้าใจ ตอนท้ายให้มีการซักถาม

4. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าประชุมที่มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งช่วยกันคิด ปฏิบัติและช่วยรวบรวมข้อมูลเพื่อให้สมาชิกเกิดประสบการณ์ หรือได้รับความรู้ใหม่ๆ และสามารถนำความรู้นั้นไปปฏิบัติได้ วิธีการ คือเลือกผู้เข้าประชุมที่มีพื้นฐานความรู้ในเรื่องนั้น มีความเข้าใจและสนใจที่จะช่วยกันคิดและช่วยกันปฏิบัติ

5. การประชุมอภิปรายกลุ่มย่อย (Syndicate) มีวัตถุประสงค์ เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการของกลุ่ม

6. การสัมมนา (Saminar) มีวัตถุประสงค์ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ เทคนิคใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อทำให้เกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพแขนงนั้น ๆ หรือการปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้น ๆ

7. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าประชุมที่มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาช่วยกันคิด ปฏิบัติและช่วยรวมข้อมูลเพื่อให้สมาชิกเกิดประสบการณ์ หรือได้รับความรู้ใหม่ๆ และสามารถนำความรู้ขึ้นไปปฏิบัติได้วิธีการคือเลือกผู้เข้าประชุมที่มีพื้นความรู้ในเรื่องนั้น มีความเข้าใจและสนใจที่จะช่วยกันคิดและช่วยปฏิบัติ

การประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึงการพบปะ การประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อแก้ปัญหาทางภาคปฏิบัติที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการคือ ผลของงานจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันทีครูก็เพิ่มพูนความรู้ความสามารถทำสิ่งใหม่สำหรับตนเองได้ ก่อให้เกิดกำลังใจในการทำงานให้ก้าวหน้าต่อไป ดังนั้นลักษณะการประชุมเชิงปฏิบัติการ จึงเป็นการประชุมที่มีการลงมือกระทำเพื่อแก้ปัญหาหรือมีการปฏิบัติจริงระหว่างผู้มีประสบการณ์มาแล้ว อาจมีวิทยากรมาให้ความรู้เป็นพื้นฐาน ที่ตรงกันก่อนลงมือกระทำหรือปฏิบัติงาน ทั้งนี้โดยเน้นให้ผู้เข้ารับการประชุมเชิงปฏิบัติการกลับไปใช้แนวทางปฏิบัติในการทำงานของตน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 60) กล่าวถึงการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ว่ามีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าประชุมที่มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาช่วยกันคิด ปฏิบัติและช่วยรวมข้อมูลเพื่อให้สมาชิกเกิดประสบการณ์ หรือได้รับความรู้ใหม่ และสามารถนำความรู้ขึ้นไปปฏิบัติได้ วิธีการคือ เลือกผู้เข้าประชุมที่มีพื้นความรู้ในเรื่องนั้นมีความเข้าใจและสนใจที่ และช่วยกันคิดและช่วยกันปฏิบัติ

ลักษณะของการประชุมเชิงปฏิบัติการ

การประชุมเชิงปฏิบัติการจะเป็นการรวมกลุ่มของคนจำนวน 12 คน หรือมากกว่านั้นที่มีความสนใจ หรือปัญหาาร่วมกัน มาพบปะกันเพื่อใช้เวลาในการปรับปรุงความสามารถ ความเข้าใจ และความชำนาญของแต่ละคน โดยการศึกษาวิจัยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ การประชุมปฏิบัติการ สามารถนำมาใช้เมื่อต้องการที่จะได้รับผลอย่างใดอย่างหนึ่งตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ (สุमित สัจฉกร. 2543 : 23-24)

1. เพื่อทำความเข้าใจปัญหา
2. เพื่อสำรวจปัญหา
3. เพื่อพยายามหาข้อแก้ไขปัญหา

4. เพื่อศึกษาปัญหาด้วยการสอบถาม
5. เพื่อพิจารณาด้วยการสอบถาม
6. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบุคคล
7. เพื่อส่งเสริมการศึกษา รวมถึงการแก้ปัญหา และค้นคว้าวิธีการต่าง ๆ

ประโยชน์ของการประชุม

การประชุมมีประโยชน์อย่างมากต่อการทำงานร่วมกันเป็นทีมการแสวงหาความร่วมมือและความรับผิดชอบของบรรดาของสมาชิก ประโยชน์ที่สำคัญมีดังนี้ (สุमित สัจฉกร.2543 : 16-18)

1. ช่วยในการทำงานทางความคิดร่วมกัน
2. ช่วยให้เกิดความรับผิดชอบผูกพันระหว่างผู้เข้าร่วมประชุม และแบ่งเบาภาระรับผิดชอบได้ดี
3. ช่วยให้มี ความรอบคอบในการตัดสินใจ
4. ช่วยให้การรวบรวมข้อมูล และความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องมีความกว้างขวางครอบคลุม
5. ช่วยในการกระจายข่าวสาร เรื่องราวต่าง ๆ ถ่ายทอดไปยังผู้เกี่ยวข้องรวดเร็ว
6. ช่วยในการประสานงาน ประสานความคิดเห็นและความเข้าใจ
7. ช่วยให้มีการหยั่งความคิดเห็นใหม่ ๆ ในวิธีการต่าง ๆ และมีโอกาสสำหรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรหลาย ๆ คน
8. ช่วยไม่ให้เป็นผลเสียในการตัดสินใจรวดเร็ว โดยลำพังคนเดียวจนเกิดความผิดพลาดได้ง่าย เพราะการประชุมจะช่วยให้การตัดสินใจ โดยอาศัยข้อมูลต่าง ๆ อย่างรอบคอบ
9. ช่วยให้เกิดความรู้สึกว่า แต่ละคนมีส่วนเป็นเจ้าของงาน
10. ช่วยให้สามารถติดตามความคืบหน้าของงาน และชำระสะสางกิจกรรม
11. ช่วยให้สามารถมีมุมมองในปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางแทนการคิดคนเดียว

สรุปได้ว่าการประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการประชุมร่วมกัน โดยการระดมสมองและประสบการณ์ นำความรู้ความชำนาญของแต่ละคน ที่มีอยู่มาอภิปรายสรุปเป็นแนวทางการปฏิบัติร่วมกันแล้วนำไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงานของตนเอง เป็นข้อสรุปที่เป็นวิชาการเป็นกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูอย่างมีระบบ เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจมีทักษะและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนางานของหน่วยงาน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณธรรมค่านิยม โดยใช้วิธีประชุมระดมสมองเพื่อหาแนวทางในการพัฒนานักเรียนในโรงเรียนบ้านแม่ใหญ่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามต่อไป

2. กิจกรรมพัฒนานักเรียน

กลยุทธ์อีกอย่างหนึ่งที่ผู้วิจัยใช้ในการพัฒนาวินัยนักเรียนคือกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียนซึ่งมีความสำคัญ ความหมาย เป้าหมาย (กรมวิชาการ. 2545 : 1-2) ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 กำหนดแนวทางจัดการศึกษาโดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้ให้ผู้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญคือการพัฒนาความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรมมีระเบียบวินัย และคุณภาพ ปลูกฝังจิตสำนึกในการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือกิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงานโดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ชูกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

2.1 ความหมาย

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย ให้ได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง มีความหมายและมีคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม มุ่งเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มุ่งเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับตัวและ ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2.2 เป้าหมาย

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่นมีวุฒิภาวะทางอารมณ์มีกระบวนการคิด มีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและมีความสุขมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติโดยกำหนดเป้าหมายในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดังนี้

1. ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความรู้ ความชำนาญ ทั้งวิชาการ และวิชาชีพอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น
2. ผู้เรียนค้นพบความสนใจ ความถนัด และพัฒนาความสามารถพิเศษเฉพาะตัว มองเห็นช่องทางในการสร้างงาน อาชีพในอนาคตได้เหมาะสมกับตนเอง
3. ผู้เรียนเห็นคุณค่าขององค์ความรู้ต่าง ๆ สามารถนำความรู้ และประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนาตนเองและประกอบสัมมาชีพ
4. ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ก่านิยม ในการดำเนินชีวิต และเสริมสร้าง ศีลธรรม จริยธรรม
5. ผู้เขียนมีจิตสำนึก และทำประโยชน์เพื่อสังคมและประเทศชาติ

2.3 หลักการและแนวการจัด

หลักการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีหลักการจัดดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม
2. จัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียน
3. บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และรู้สึกสนุกกับการใฝ่รู้ใฝ่เรียน
4. ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ จินตนาการ ที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง
5. จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม
6. มีการกำหนดเวลา ในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของสถานศึกษา
7. ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการมีครูเป็นที่ปรึกษา ถือเป็นหน้าที่และงานประจำ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย
8. ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

9. มีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีที่หลากหลายและสอดคล้องกับกิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

แนวการจัด สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม โดยคำนึงถึงแนวการจัดดังต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ เช่น การบูรณาการ โครงการ องค์ความรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นต้น
2. จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ ความสามารถ ความต้องการของผู้เรียนและชุมชนเช่นชมรมทางวิชาการต่าง ๆ เป็นต้น
3. จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังเพื่อสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น
4. จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่าง ๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ ต่อตนเอง และส่วนรวม เช่น บริการห้องสมุด เพื่อช่วยเพื่อน สหกรณ์ พยาบาล เป็นต้น

กิจกรรมต่อไปนี้เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาอาจเสนอแนะต่อผู้เรียน

1. กิจกรรมสร้างเสริมความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างเสริมความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าในตนเอง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสำรวจวิเคราะห์ประเมินตนเองตามความเป็นจริง จนกระทั่งรู้จัก เข้าใจยอมรับ ควบคุม และพัฒนาตนเอง มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รู้ว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่า สามารถสร้าง สิ่งดีงาม ให้แก่ตนเอง ครอบครัว สังคม และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2. กิจกรรมพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ คีลธรรมและจริยธรรม เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ เขาวิปัญญาในการแก้ปัญหา เขาวิปัญญาทางด้าน คีลธรรม และจริยธรรมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย อารมณ์และสังคม ทำให้ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และมีความสุข ประสบความสำเร็จในชีวิตเป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข

3. กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต

เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะด้านรู้จักตนเองทักษะ การแสวงหาและใช้ ข้อมูล ทักษะการคิด การตัดสินใจและการแก้ปัญหา ทักษะการวางแผนและการจัดการ ทักษะการมี วิสัยทัศน์ ทักษะการกล้าเสี่ยงอย่างมีเป้าหมาย และคุณธรรม ทักษะ การสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการปรับตัว ทักษะการทำงานเป็นทีม ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถจัดการกับความต้องการความขัดแย้ง อุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ อย่างถูกต้องตลอดจนสร้างสรรค์เปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้นได้

4. กิจกรรมแนะแนวและให้คำปรึกษา

เป็นกิจกรรมมุ่งส่งเสริมให้รักการทำงานเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ส่วนรวม และมีความสามารถในการให้บริการ มีทักษะในการให้คำปรึกษา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้รับ การแนะแนวและให้คำปรึกษาเบื้องต้น ได้และเป็นการทำประโยชน์ให้แก่สังคม

5. กิจกรรมสร้างเสริมประสิทธิภาพในการเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างเสริมประสิทธิภาพในการเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนา การเรียนรู้ของตนเอง ได้เต็มตามศักยภาพ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน มีนิสัยในการเรียนที่ดี เห็นคุณค่าของการแสวงหาความรู้ มีเทคนิคและวิธีการเรียนที่ดี รู้ปัจจัยส่งเสริมการเรียนที่ดี และวางแผนการศึกษา และอนาคตของตนได้

6. กิจกรรมสร้างเสริมนิสัยรักการทำงาน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างเสริมนิสัยรักการทำงาน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเองปลูกฝังค่านิยม นิสัยรักการทำงาน แสดงถึงความพึงพอใจ เพียรพยายาม มุ่งมั่นที่จะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ มีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

7. กิจกรรมฉลาดกินฉลาดใช้ เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างเสริมพัฒนาการคิด วิเคราะห์ คัดสนใจเลือกบริโภค โดยยึดหลักประโยชน์ ประหยัด และความปลอดภัย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงนำความรู้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการบริโภคในชีวิตประจำวัน

8. กิจกรรมศิลปินนิกอ่าน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างเสริม พัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงร้อยแก้วหรือร้อยกรองตามความสนใจของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถอ่านออกเสียงได้ถูกต้องตามหลักการอ่านและได้เรียนรู้สาระต่าง ๆ ตามความสนใจ

9. กิจกรรมเพื่อนที่แสนดี

เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างเสริม พัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถปรับปรุงตนเอง ในการปฏิบัติต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม และสามารถช่วยเหลือผู้อื่นที่เดือดร้อนได้

10. กิจกรรมสร้างเสริมนิสัยการทำประโยชน์เพื่อสังคม

เป็นกิจกรรมที่มุ่งเสริมสร้างนิสัยการทำประโยชน์เพื่อสังคม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง ปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำประโยชน์เพื่อสังคมเห็นแนวทางที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

11. กิจกรรมพิทักษ์ป่า

เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างเสริมกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาป่าแก่ผู้เรียน โดย การเข้าค่ายใน ป่ามีการออกกระเป๋ยบกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกันในค่าย การเดินทางไกล พักนันทกษะการสัคดี คัดสินใจ แก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ในการอนุรักษ์ และพัฒนาป่า

12. กิจกรรมเรียนรู้ร่วมกัน

เป็นกิจกรรมที่สร้างเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน และฝึกทักษะในการเป็นผู้ช่วยเหลือ แสดงความเมตตา กรุณา ทุกคนร่วมกันปฏิบัติตนเพื่อปฏิบัติตามกฎ ผู้บำเพ็ญประโยชน์ได้เรียนรู้ กระบวนการกลุ่มในการอยู่ร่วมกัน สามารถค้นพบความสามารถสนใจและเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ

นอกจากกิจกรรมต่างๆ ที่เสนอแนะไว้แล้วข้างต้น ผู้เรียนอาจเสนอกิจกรรมอื่น ๆ ได้ ตามความต้องการและความสนใจ เช่นกิจกรรมทำหนังสือรุ่น กิจกรรมทำหนังสือพิมพ์โรงเรียนเป็น ค้นสำหรับกิจกรรมที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องจัดให้ผู้เรียน คือกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และรักษาดินแดน เป็นกิจกรรมที่มุ่งจัดฝึกอบรมบ่มนิสัยให้เป็นพลเมืองดีตาม จารีตประเพณีของชาติบ้านเมืองและตามอุดมคติ อุดมการณ์ของลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด บำเพ็ญ ประโยชน์และรักษาดินแดน โดยดำเนินการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อกำหนดของ คณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ ยุวกาชาด สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์และกรมการรักษาดินแดน

3. กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนานักเรียน

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวทางการวิจัยแล้วได้กำหนดกิจกรรมที่ใช้ใน การพัฒนาคุณธรรมด้านวินัยมีดังนี้

3.1 กิจกรรมอบรมพุทธบุตร

เป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้ทำโครงการเสนอต่อผู้บริหาร โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณธรรมด้าน วินัยได้แก่การแต่งกาย มารยาทงาม การตรงต่อเวลา และการทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณ โรงเรียน ตามกรอบการศึกษา 2 ด้านคือ

3.1.1 ด้านวินัยต่อตนเอง ประกอบด้วยพฤติกรรม การแต่งกาย การมีมารยาทที่ดี งามในการเดิน นั่ง ไหว้ การรับ-ส่งของจากผู้ใหญ่ และการตรงต่อเวลา

3.1.2 ด้านวินัยต่อส่วนรวม ประกอบด้วยพฤติกรรมการรักษาความสะอาด ห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน

ขั้นตอนการดำเนินการ

ขั้นที่ 1 กำหนดโครงการ ดำเนินการดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์
2. กำหนดเป้าหมาย
3. กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน
4. กำหนดทรัพยากร
5. กำหนดเกณฑ์วัดผลประเมินผล
6. กำหนดประโยชน์ที่จะได้รับ

ขั้นที่ 2 เสนอโครงการเพื่อขออนุมัติ

ขั้นที่ 3 ขั้นดำเนินการ

ขั้นที่ 4 ประเมินผลตามโครงการ

3.2 กิจกรรมนักเรียนตัวอย่าง

เป็นกิจกรรมที่กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและนักเรียนกลุ่มเป้าหมายร่วมกันเสนอชื่อนักเรียนที่มีพฤติกรรมเป็นแบบอย่างด้านการแต่งกาย มารยาทงาม การตรงต่อเวลา และการทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนอย่างที่ดี ตามกรอบการศึกษา 2 ด้านคือ

3.2.1 ด้านวินัยต่อตนเอง ประกอบด้วยพฤติกรรม การแต่งกาย

การมีมารยาทที่พึงงามในการเดิน นั่ง ใหว่ การรับ-ส่งของจากผู้ใหญ่ และการตรงต่อเวลา

3.2.2 ด้านวินัยต่อส่วนรวม ประกอบด้วยพฤติกรรมการรักษาความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน ใคร ได้รับการเสนอชื่อมากที่สุด จะมีการมอบรางวัลและวุฒิบัตรให้เป็นรายเดือนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดี

หลักการเสนอชื่อนักเรียนตัวอย่าง อาศัยหลักการสังเกตพฤติกรรมดังนี้

1. ไม่ควรให้นักเรียนรู้ว่าถูกสังเกต
2. ตั้งเป้าหมายหรือวางแผนล่วงหน้าว่าจะสังเกตอะไร พฤติกรรมใด และจะสังเกตในสถานการณ์ใด
3. สังเกตหลาย ๆ ครั้งและควรมีผู้ร่วมสังเกตด้วย จะได้ข้อมูลที่ละเอียดกว้างขวางและถูกต้องยิ่งขึ้น
4. สังเกตพฤติกรรมในหลาย ๆ ด้าน หลาย ๆ สถานการณ์ เพื่อให้ได้พฤติกรรมที่แท้จริง
5. สังเกตนักเรียนเพียงคนเดียวในแต่ละครั้งเพื่อป้องกันกันความผิดพลาด

6. สังเกตและบันทึกเฉพาะข้อมูลที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยไม่เติมความรู้สึก ส่วนตัวของผู้สังเกตลงไปด้วย

7. บันทึกผลทันทีหลังจากการสังเกต

8. ผู้สังเกตต้องวางตัวเป็นกลางในการสังเกตให้มากที่สุด

ร่องรอยพฤติกรรมของนักเรียน ทำได้ 3 วิธีคือ

1. ฝึาคู โดยการเข้าร่วมกิจกรรมกับนักเรียนทำเป็นพวกเดียวกันแล้วสังเกต พฤติกรรม ไปด้วย

2. ฝึาคู โดยการไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับนักเรียน อาจสังเกต อยู่หลังห้องเรียน ผู้ถูกสังเกตทำพฤติกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ

3. แอบดู โดยใช้กระจกทางเดียว ลอบถ่ายรูป ลอบถ่ายวิดีโอที่สนัก นักเรียนไม่รู้ตัวว่าถูก ฝึาคู จึงไม่ต้องควบคุมพฤติกรรมของตน เป็นตัวคนอย่างแท้จริง ทำให้เห็น พฤติกรรมที่เป็นจริง มากที่สุด

ขั้นตอนการดำเนินการ

ขั้นที่ 1 เตรียมการสังเกต ดำเนินการดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์
2. กำหนดพฤติกรรมหรือร่องรอยพฤติกรรมที่จะสังเกต
3. เลือกวิธีบันทึกและเตรียมแบบบันทึกการสังเกต

ขั้นที่ 2 สังเกตและบันทึกการสังเกต

สังเกตตามที่กำหนด ไว้ในขั้นเตรียมการแล้วบันทึกผลการสังเกตใน แบบบันทึก

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์และสรุปผลการสังเกต

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต
2. สรุปผลการสังเกต

3.3 กิจกรรมคลินิกนักเรียน

เป็นบริการให้คำปรึกษาด้านพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือ นักเรียนที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับส่วนตัวและส่วนรวมเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข สามารถทำตนเองให้เป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวม

หลักการจัดกิจกรรมคลินิกนักเรียน

1. ผู้ให้คำปรึกษาควรผ่านการอบรมทางด้านการให้คำปรึกษา หรือมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการให้คำปรึกษามาบ้างแล้ว
2. การให้คำปรึกษาต้องคำนึงถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนหลาย ๆ ด้านเพราะปัญหาต่างๆของนักเรียนมักเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน
3. ผู้ให้คำปรึกษาต้องยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และความแตกต่างของสภาพแวดล้อมรอบตัวนักเรียน
4. จุดมุ่งหมายสำคัญของการให้คำปรึกษาคือ การแก้ไขปัญหาบ้านการปรับตัวให้กับนักเรียน
5. การให้คำปรึกษามุ่งให้นักเรียนผู้มาขอรับคำปรึกษา ได้รู้จักตัดสินใจช่วยตัวเอง และสามารถดำเนินการตามที่เขาได้ตัดสินใจแล้ว
6. การให้คำปรึกษา ควรเกิดจากความสมัครใจของนักเรียนเองไม่ควรเกิดจากการบังคับ

วิธีการดำเนินการกิจกรรมคลินิกนักเรียน

การพัฒนาคำปรึกษาเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพทำได้ 2 ประการดังนี้

1. การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เป็นการสัมภาษณ์ตัวต่อตัวระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับผู้รับคำปรึกษา ในปัญหาที่ต้องการปกปิดเป็นความลับ เช่น ปัญหาความวิตกกังวล ปัญหาการเงิน เป็นต้น
2. การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม เป็นวิธีการให้คำปรึกษา พร้อม ๆ กัน ครั้งละหลาย ๆ คน โดยเลือกนักเรียนที่ประสบปัญหาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ไม่เป็นความลับไม่ต้องปิดบังนักเรียนที่มารับคำปรึกษาและมีความประสงค์จะเข้าร่วมกลุ่ม เพื่อแสดงความคิดเห็นและปรึกษากัน การอยู่ในกลุ่ม นักเรียน จะได้รับการ โอกาสที่จะระบายอารมณ์ วิเคราะห์-แสดงความคิดเห็น แสวงหาแนวทางเพื่อเป็นการสำรวจความคิดเห็นของตนเองเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ

ขั้นตอนการดำเนินการกิจกรรมคลินิกนักเรียน

1. ขั้นเริ่มให้คำปรึกษา เป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่าง ผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับบริการ ผู้ให้คำปรึกษาต้องสร้างบรรยากาศให้มีความเป็นกันเอง มีความจริงใจผู้รับบริการจะเกิดความไว้วางใจในตัวผู้ให้คำปรึกษา
2. ขั้นระบุปัญหา เป็นขั้นที่ผู้คำปรึกษารับฟังสิ่งที่ผู้รับ คำปรึกษาบรรยายความรู้เกี่ยวกับปัญหา ผู้ให้คำปรึกษาตั้งรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจ วิเคราะห์และพิจารณาสรุปให้ได้ว่า ปัญหาของผู้รับคำปรึกษาคืออะไรสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาระบายความรู้สึก

3. ชั้นระบวุัตถุประสงค์

3.1 วัตถุประสงค์ทั่วไปของการให้คำปรึกษาคือ ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเองทราบขอบเขตความสามารถของตนเอง ขอบรับความจริงเกี่ยวกับตนเองหรือที่จะรับผิดชอบ และ หาทางแก้ปัญหา รวบรวมทั้งพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 วัตถุประสงค์เฉพาะในการให้คำปรึกษาแต่ละครั้ง จะขึ้นกับปัญหาและสภาพของผู้รับคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาจะต้องตั้งวัตถุประสงค์ร่วมกัน วัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้นี้อาจจะชัดเจน เพื่อนำไปประกอบการวางแผนและ โครงการแก้ปัญหาต่อไป

4. ชั้นวางแผนและโครงการ ผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา จะต้องวางแผนในการแก้ปัญหาร่วมกัน ภายหลังจากที่ผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาทราบแล้วว่าปัญหาที่ประสงค์จะแก้ไขหรือปรับปรุง คือปัญหาอะไร ผู้ให้คำปรึกษาจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาในการวางแผนและโครงการแก้ปัญหานั้น

5. ชั้นปฏิบัติตามแผนและโครงการ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องสนับสนุนให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษาเพื่อปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้

6. ชั้นประเมินผล เพื่อประเมินผลพฤติกรรมของผู้รับ คำปรึกษาว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่และปรับปรุงแก้ไขหากมีข้อบกพร่อง หรืออุปสรรคใด ๆ

7. ชั้นยุติการให้คำปรึกษา เมื่อผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาเห็นพ้องต้องกันว่า การให้คำปรึกษานั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้รับคำปรึกษามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสมและสามารถพัฒนาตน ได้อย่างมีประสิทธิภาพกระบวนการให้คำปรึกษานั้นก็สามารถยุติได้

8. ชั้นติดตามผล เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษาและเพื่อให้ความช่วยเหลือต่อไป หากเป็นความประสงค์ของผู้รับคำปรึกษา

9. ชั้นประเมินผลงาน การให้คำปรึกษาของผู้ให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาควรประเมินผลงานของการให้คำปรึกษาเพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้น เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งผู้ให้คำปรึกษาควรตรวจสอบตนเองเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องหรือจะเพิ่มพูนประสิทธิภาพความรู้ให้แก่ตนเอง เพื่อจะสามารถให้บริการต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข

คุณสมบัติของผู้ให้คำปรึกษา

1. เป็นมิตรกับบุคคลทั่วไป
2. เปิดเผยและจริงใจ
3. ตั้งใจรับทราบปัญหาของนักเรียนด้วยความเอาใจใส่อย่างจริง

4. มีอารมณ์หนักแน่น มั่นคง
5. จับประเด็นปัญหาสำคัญได้รวดเร็ว
6. เก็บความลับได้เป็นอย่างดี
7. มีพื้นฐานความรู้ทางจิตวิทยา
8. ควรผ่านการฝึกฝนทักษะในการให้คำปรึกษามาแล้วผู้ให้คำปรึกษาควร

คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนแต่ละคน และพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ครูสามารถช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสม สิ่งสำคัญ ครูควรนำข้อมูลจากบริการสำรวจข้อมูลเป็นรายบุคคล มาเป็นส่วนประกอบในการทำความเข้าใจนักเรียน ให้มากที่สุดจนสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3.4 กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน

การเยี่ยมบ้านเป็นวิธีที่กลุ่มผู้ร่วมวิจัยเดินทางไปเยี่ยมบ้านนักเรียน กลุ่มเป้าหมายเป็นที่รวบรวมข้อมูลที่ช่วยให้ครูทราบสภาพแวดล้อมทางบ้าน โดยพบปะสนทนากับผู้ปกครอง ทำให้ทราบเจตคติของผู้ปกครองที่มีผลต่อบุคลิกภาพนักเรียน ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด เจตคติ ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน ทำให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ช่วยให้เข้าใจนักเรียนได้ลึกซึ้ง เป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือ แก้ไขส่งเสริม พัฒนาบุคลิกภาพนักเรียนได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

หลักเกณฑ์ในการเยี่ยมบ้าน

1. ก่อนเยี่ยมบ้าน ต้องศึกษาประวัติส่วนตัวของนักเรียนจากการรวบรวมข้อมูลอื่นๆ ให้ดีเสียก่อนและได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองด้วย ปกครองด้วย
2. การเยี่ยมบ้านถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เป็นหน้าที่ของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย โดยตรงไปเยี่ยมบ้านด้วยความสมัครใจ สามารถปรับตัวเข้ากับผู้ปกครองได้ดี พยายามสร้างความประทับใจและทำให้ผู้ปกครองต้องการให้มาเยี่ยมอีก
3. การเยี่ยมบ้าน เพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพภายในบ้าน ฐานะและเศรษฐกิจของ ครอบครัว ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ความสนใจของครอบครัวรวมทั้งสภาพแวดล้อม รอบ ๆ บ้าน เพื่อนบ้าน
4. กลุ่มผู้ร่วมศึกษาต้องมีกลวิธีสัมภาษณ์ ฉลาดป้อนคำถาม รับฟังอย่างตั้งใจ มีไหวพริบไม่ควรเริ่มต้นการสนทนาด้วยปัญหาของนักเรียน ต้องเริ่มชมเชยความดีงามของนักเรียนก่อนการตำหนิหรือวิจารณ์นักเรียนทางลบ หวังใช้คำพูดให้น่าฟังเป็นลักษณะ “ดีเพื่อก่อ”
5. หลังจากการเยี่ยมบ้าน ต้องกลับมาจดบันทึกทุกครั้ง เพื่อจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องเมื่อสงสัยจะได้กลับมาอ่านได้

3.5 กิจกรรมครูประจำหมู่บ้าน (คุ่ม)

ครูประจำหมู่บ้าน เป็นวิธีที่กลุ่มผู้ร่วมวิจัยเดินทางไปพบปะกับผู้นำหมู่บ้านของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ช่วยให้ครูทราบสภาพแวดล้อมทางบ้าน เคยพบปะสนทนากับ ผู้นำหมู่บ้าน ทำให้ทราบเจตคติของผู้นำหมู่บ้านที่มีผลต่อบุคลิกภาพนักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด เจตคติ ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน ทำให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ช่วยให้เข้าใจนักเรียน ได้ลึกซึ้งซึ่งเป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือ แก้ไขส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพนักเรียน ได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

หลักเกณฑ์ในการพบผู้นำหมู่บ้าน

1. ก่อนพบผู้นำหมู่บ้านต้องศึกษาประวัติส่วนตัวของนักเรียนจากการรวบรวมข้อมูลอื่นๆ ให้ละเอียดก่อน และได้รับความยินยอมจากผู้นำหมู่บ้านด้วย
2. การพบผู้นำหมู่บ้าน ถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เป็นหน้าที่ของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยโดยตรง ไปพบผู้นำหมู่บ้านด้วยความสมัครใจ สามารถปรับตัวเข้ากับผู้นำหมู่บ้านได้ดี พยายามสร้างความประทับใจและทำให้ผู้นำหมู่บ้านต้องการให้มาพบอีก
3. การพบผู้นำหมู่บ้าน เพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพภายในบ้าน ฐานะและเศรษฐกิจของครอบครัว ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ความสนใจของครอบครัวรวมทั้งสภาพแวดล้อมรอบๆ บ้านเพื่อนบ้าน
4. หลังจากพบผู้นำหมู่บ้าน ต้องกลับมาจดบันทึกทุกครั้งเพื่อจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องเมื่อสงสัยจะได้กลับมาอ่านได้

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีผู้กล่าวถึงความหมาย การวิจัย หลักการของการวิจัย คุณลักษณะของการวิจัย กระบวนการและขั้นตอนการวิจัยไว้ดังนี้

1. ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งจะได้นำกล่าวอ้าง เป็นลำดับ ดังนี้

สุวิมล ว่องวาณิช (2544 : 11) ได้กล่าวถึงการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ การวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในห้องเรียน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุง การเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน เป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไป ใช้ทันที และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของตนเองให้ทั้งตนเอง และกลุ่มเพื่อนร่วมงาน ในโรงเรียน ได้มี โอกาสอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในแนวทางที่ได้ ปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

ประวิต เอรารวรรณ (2545 : 5) ได้สรุปความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่า หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าร่วมกันอย่างเป็นระบบของกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน เพื่อทำความเข้าใจต่อปัญหาหรือข้อสงสัยที่กำลังเผชิญอยู่ และเพื่อให้ได้แนวทางการปฏิบัติหรือวิธีการ แก้ไข ปรับปรุงที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงดีขึ้นในการปฏิบัติงาน ซึ่งถ้ากล่าวในบริบทของโรงเรียนก็คือ การวิจัยที่เกิดขึ้นในโรงเรียนหรือชั้นเรียน โดยที่ครูพยายามปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของตน จากการสะท้อนตนเอง การหาข้อสรุป เพื่อแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ รวมทั้งการใช้ความเข้าใจ และมโนทัศน์ของตนเองมากกว่าของผู้เชี่ยวชาญ การวิจัยเชิงปฏิบัติการจึงเป็น โอกาสให้ผู้ปฏิบัติงาน และผู้เกี่ยวข้องได้ใช้ความสามารถหรือควบคุมสถานการณ์ที่เป็นอยู่ด้วยตนเอง

สุวรรณ สมมูล (2548 : 43) สรุปความหมายว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) หมายถึง การศึกษาค้นคว้าของครูและกลุ่มผู้ร่วมงาน ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่ตน ปฏิบัติอยู่ เพื่อแก้ปัญหาและพฤติกรรมของนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตาม ศักยภาพของแต่ละคนเป็นการระบุปัญหาหรือความต้องการพัฒนางานที่รับผิดชอบ เพื่อพัฒนางาน ให้ดีขึ้น เป็นการวิจัยระยะสั้น และสามารถนำผลไปปรับใช้ให้ทันต่อเหตุการณ์ ผู้ร่วมงานมีโอกาส แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นการพัฒนางานต่อไป

โดยสรุปการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) หมายถึง การศึกษาอย่างมีระเบียบ แบบแผนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน โดยผู้ปฏิบัติงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องใน

หน่วยงานนั้นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และพัฒนาด้วยความเต็มใจ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน

2. หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

แมกเคอร์แมน (McKernan) (ประวิต เอราวรณณ์. 2545 : 9 อ้างอิงมาจาก McKernan. 1996) ได้สรุปว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการมีหลักการสำคัญอยู่ 16 ประการ ดังนี้

1. เพิ่มพูนความเข้าใจในปัญหาต่างๆ
2. มุ่งปรับปรุงการปฏิบัติตน และการปฏิบัติงานของบุคคล
3. เน้นที่ปัญหาเร่งด่วนของผู้ปฏิบัติงาน
4. ให้ความสำคัญต่อความร่วมมือกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
5. ดำเนินการวิจัยภายใต้สถานการณ์ที่กำลังเป็นปัญหา
6. ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรมชาติ
7. เน้นการศึกษาเฉพาะกรณีหรือศึกษาเพียงหน่วยเดียว
8. ไม่มีการควบคุมหรือจัดกระทำต่อตัวแปร
9. ปัญหา วัตถุประสงค์ และระเบียบวินัย มีลักษณะเป็นกระบวนการสืบ

เสาะหาความรู้ความจริง

10. มีการประเมินหรือส่งสะท้อนผลที่เกิดขึ้นเพื่อทบทวน
11. ระเบียบวิธีวิจัยมีลักษณะเป็นนวัตกรรม สามารถคิดค้นขึ้นมาใหม่ให้เหมาะสมกับปัญหาได้
12. กระบวนการศึกษามีความเป็นระบบ หรือเป็นวิทยาศาสตร์
13. มีการแลกเปลี่ยนผลวิจัย และการนำไปใช้จริง
14. ใช้วิธีการแบบบรรยายข้อมูล หรือการอภิปรายร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติ
15. คิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ซึ่งต้องมาจากการทำความเข้าใจ
16. การตีความหมายและการคิดอย่างอิสระ
17. เป็นการวิจัยที่ปลดปล่อยความคิดอย่างอิสระ และเป็นการเสริมสร้าง

พลังร่วมในการทำงาน (Empowerment) ให้ผู้เกี่ยวข้อง

3. คุณลักษณะ 10 ประการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ Elliott 10 ประการ ซึ่งอธิบายโดย McKernan (ประวิต เอราวรณณ์. 2545 : 8-9 ; อ้างอิงมาจาก McKernan. 1996) ดังนี้

1. ปัญหาที่นำมาวิจัยต้องเป็นปัญหาของผู้ปฏิบัติงาน
2. ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้
3. ปัญหานั้นเป็นปัญหาในเชิงปฏิบัติไม่ใช่ปัญหาในเชิงทฤษฎีหรือเชิงหลักการ
4. มีการเสนอทางออกของปัญหาและปรับเปลี่ยนไปจนกว่าการวิจัยจะจบสิ้น
5. เป้าหมาย คือ ต้องการให้ผู้วิจัยเข้าใจปัญหา
6. ใช้วิธีวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study) เพื่อบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย และสถานการณ์ปัญหาที่เกะติดเพื่อการศึกษา
7. กรณีศึกษาในที่นี้เป็นการรายงานตามการรับรู้ และความเชื่อในสิ่งต่างๆ ของครู หรือผู้เรียน เป็นต้น
8. ใช้การบรรยายข้อมูลจากสัญลักษณ์ทางภาษาที่แสดงออกมาในชีวิตประจำวัน
9. กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลได้อย่างอิสระ
10. เปิดรับหรือรวบรวมข้อมูลได้อย่างอิสระภายในกลุ่ม หรือในระหว่างการปฏิบัติกระบวนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

Corey (ประวัติ เฮอร์วอร์ธ. 2545 : 28 ; อ้างอิงมาจาก Corey. 1953) ได้สรุปถึงคำอธิบายเรื่องความแตกต่างระหว่างการวิจัยทั่วไป และการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ Corey ว่ามีความแตกต่างกัน 4 ประการ ดังนี้

1. ผลต่อการจัดการศึกษา (Influence on Educational Practices) กล่าวคือ ผลการวิจัยทางการศึกษาทั่วไปนั้นมีครูจำนวนไม่มากที่สามารถเข้าถึงและอ่าน เพื่อทำความเข้าใจและนำไปปฏิบัติ เพื่อเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของตนได้ เพราะในบางครั้งข้อค้นพบนั้นก็ไม่ตรงกับปัญหาที่ครูประสบอยู่ หรือไม่ก็ผลการวิจัยเป็นหลักการหรือทฤษฎีที่ยากในการนำไปปฏิบัติผลที่มีต่อการจัดการศึกษาจึงมีความแตกต่างจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ครูเป็นผู้วิจัยเอง

2. แผนแบบการวิจัยและเกณฑ์คุณภาพ (Research Design and Criteria of Quality) การวิจัยทางการศึกษาทั่วไปมีแผนแบบการวิจัยอย่างชัดเจนก่อนดำเนินการ และยึดแผนแบบนั้นเป็นแม่แบบในการปฏิบัติการวิจัย ส่วนการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีลักษณะตรงกันข้ามที่สามารถเปลี่ยนแปลงแผนแบบได้ทุกขั้นตอนการวิจัย หากนักวิจัยเห็นว่าจะไม่บรรลุจุดมุ่งหมายหรือสามารถแก้ปัญหาได้

3. การสรุปอ้างอิงผลการวิจัย (Generalization Resulting from Research) การวิจัยทั่วไปมุ่งอธิบายประชากรขนาดใหญ่ โดยอาศัยการสรุปอ้างอิงจากผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง แต่สำหรับการวิจัยเชิงปฏิบัติการไม่ได้มีจุดมุ่งหมายที่การสรุปอ้างอิงแต่มุ่งอธิบายกลุ่มเป้าหมายที่กำลังศึกษาอยู่เท่านั้น

4. การวิจัยเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือ (Research as a Cooperative Activity) การวิจัยทางการศึกษาทั่วไปสามารถดำเนินการได้ด้วยตัวนักวิจัยเพียงคนเดียว แต่การวิจัยเชิงปฏิบัติการต้องอาศัยการมีส่วนร่วม และความร่วมมือกันของกลุ่มครู หรือผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน

4. กระบวนการและขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

กระบวนการและขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีนักวิชาการ หลายท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

ประวิต เอรารวรรณ์ (2545 : 11-20) ได้สรุปถึง กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการของมหาวิทยาลัย Deakin ในประเทศออสเตรเลีย สเตฟเฟน เคมมิส และคณะ (Stephen Kemmis) ได้นำแนวคิดของ เลวิน (Lewin) มาประยุกต์ใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงการจัดการศึกษาของออสเตรเลีย จนได้รับการยอมรับและเผยแพร่ไปอย่างกว้างขวาง ซึ่งในความคิดของ เคมมิส (Kemmis) และคณะนั้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการคือการวิจัยแบบมีส่วนร่วม และการร่วมมือกันเป็นหมู่คณะจะทำคนเดียวไม่ได้ เพราะการกระทำเพียงคนเดียวถึงแม้จะเกิดการเปลี่ยนแปลงก็จะทำลายพลังการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากกลุ่ม ดังนั้นในขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการจึงต้องกำหนดจุดสนใจร่วมกัน (Thematic Concern) เช่นสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรและวิธีสอนให้มีประสิทธิภาพหรือพัฒนาให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการวิทยาศาสตร์ให้ลึกซึ้ง เป็นต้น เมื่อได้จุดสนใจร่วมกันแล้วก็จะนำไปสู่การปฏิบัติที่สำคัญ 4 ประการที่เกี่ยวข้องกันเป็นวงจร คือ

การพัฒนาแผนการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงสิ่งที่เป็นปัญหา ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานที่มีโครงสร้างและแนวทาง การวางแผนต้องมีความยืดหยุ่น และต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อแผนที่กำหนดไว้ได้

การปฏิบัติตามแผน ซึ่งเป็นการดำเนินการตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้อย่างละเอียดรอบคอบ และมีการควบคุมอย่างสมบูรณ์

การสังเกตผลการปฏิบัติ เป็นการบันทึกข้อมูล หลักฐาน หรือร่องรอยต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับผลที่ได้รับจากการปฏิบัติโดยอาจใช้วิธีการวัดแบบต่าง ๆ เข้ามาช่วย ซึ่ง

สารสนเทศจากการสังเกตนี้จะนำไปสู่การสะท้อนผล และปรับปรุงการปฏิบัติอย่างเข้าใจอย่างถูกต้อง

การสะท้อนผลผลการปฏิบัติ เป็นกระบวนการทบทวนการปฏิบัติจากบันทึกที่ได้จากการสังเกตว่าได้ผลเป็นอย่างไร มีปัญหาหรือข้อขัดแย้งอย่างไร เพื่อเป็นพื้นฐานการวางแผนในวงจรต่อไป

ดังนั้น องค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการของมหาวิทยาลัย Deakin ที่ประกอบด้วยจุดสำคัญทั้ง 4 จุดดังที่ได้กล่าวมาคือ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Action) การสังเกตผล (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) ซึ่งมีการเคลื่อนไหว ลักษณะ “เกลียวสว่าน” ไปในจุดทั้ง 4 ไม่อยู่นิ่ง และไม่จบลงด้วยตัวเอง

การวิจัยเชิงปฏิบัติการมีลำดับขั้นตอน ดังนี้ Kemmis and McTaggart. 1991 (ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. 2537 : 107)

1. ขั้นวางแผน (Plan)

เริ่มต้นจากผู้วิจัยสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาที่สำคัญ เพื่อนำมาแก้ไข ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ

2. ขั้นปฏิบัติการ (Act)

เป็นการนำแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรมในขั้นการวางแผนที่วางไว้มาดำเนินการ โดยผู้วิจัยสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม โดยกำหนดให้เกิดความสอดคล้องกับการปฏิบัติจริง

3. ขั้นสังเกตการณ์ (Observe)

เป็นการสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งสังเกตกระบวนการของการปฏิบัติ (The Action of Process) และผลของการปฏิบัติการ (The Effect of Action) พร้อมทั้งจดบันทึก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง การสังเกตนี้หมายถึงการรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้น จากการปฏิบัติ ทั้งด้วยการเห็นด้วยตาและการฟัง

4. ขั้นสะท้อนผล (Reflect)

ผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ ตามสภาพแวดล้อมของกิจกรรมที่กำลังศึกษา โดยผ่านกระบวนการถก อภิปรายปัญหา การประเมิน โดยกลุ่ม ให้ได้แนวทางการพัฒนาช่วงดำเนินการ และเป็นพื้นฐานข้อมูลที่จะเป็นแนวทางไปสู่ การปรับปรุงการวางแผนการปฏิบัติต่อไป

จากกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า จุดเริ่มต้นด้วย การกำหนด ปัญหา หรือจุดที่ต้องการปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปสู่ขั้นตอนการวางแผน การลงมือปฏิบัติตามแผน และการประเมินผลการปฏิบัติ ซึ่งก็คือการปฏิบัติงานที่เป็นระบบนั่นเอง แต่จุดเด่นของการวิจัยเชิงปฏิบัติการนอกเหนือจากความเป็นระบบคือการดำเนินการนั้นจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและการร่วมมือทำงานเป็นกลุ่ม รวมทั้งต้องมีการสะท้อนผลเพื่อการปรับปรุงสิ่งที่กำลังดำเนินการให้ เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือให้ได้ผลดียิ่งขึ้นซึ่งเคมมิสและแม็คแท็กการ์ด (Kemmis and McTaggart, 1988) ได้กล่าวถึงหลักการพิจารณาว่าเป็นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือไม่นั้น มี 4 ประการ คือ

1. เป็นการปฏิบัติที่ไม่ใช่สิ่งที่ทำตามปกติ แต่ต้องทำเป็นระบบและได้รับความร่วมมือจากกลุ่ม
2. ไม่เพียงการแก้ปัญหาที่กำลังประสบอยู่เท่านั้น แต่ต้องเกิดมาจากแรงกระตุ้นที่ต้องการปรับปรุงพัฒนางานที่ตนเองปฏิบัติอยู่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
3. ไม่ใช่การปรับปรุงพัฒนางานของผู้อื่น แต่เป็นงานของกลุ่มตนเองที่มีบทบาทต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการไม่ใช่วิธีทางวิทยาศาสตร์ที่จะมองในแง่การทดสอบสมมติฐาน เพื่ออธิบายสภาพการณ์อย่างเดียว แต่ต้องเป็นระบบที่หมุนวนไปเรื่อย ๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งตัวนักวิจัย และสถานการณ์แวดล้อม

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการหลายท่านแล้วผู้วิจัย จึงเลือกเอาหลักการ และขั้นตอนตามแนวความคิดของ เคมมิส และแม็คแท็กการ์ด (Kemmis and McTaggart, 1988 : 11-15) ประกอบด้วยการวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observing) และการสะท้อนผล (Reflecting) ซึ่งแต่ละจุดมี การเคลื่อนไหวลักษณะ “เกลียวสว่าน” ไปทั้ง 4 จุด ไม่อยู่นิ่งและไม่จบด้วยตัวเองมาใช้ใน การวิจัยในครั้งนี้

บริบทเฉพาะของโรงเรียนบ้านแม่ใหญ่

สภาพปัจจุบันและข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนบ้านแม่ใหญ่ (หลักสูตรโรงเรียน. 2553 : 30-36) เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นโรงเรียนขยายโอกาสจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านแม่ใหญ่ หมู่ที่ 4 ถนนแจ้งสนิท ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมืองมหาสารคาม ในที่ดิน 11 ไร่ 41 ตารางวา ซึ่งเป็นที่ราชพัสดุ เป็นโรงเรียนขยายโอกาสขนาดเล็กในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2485 เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนรวม 159 คน ผู้บริหาร 1 คน ครู 15 คน นักการภารโรงจำนวน 1 คน รวมบุคลากร 16 คน เขตพื้นที่บริการจำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 4 บ้านแม่ใหญ่ หมู่ที่ 14 บ้านแม่ใหญ่ หมู่ที่ 8 บ้านคุ้มกลาง หมู่ที่ 17 บ้านแม่น้อย หมู่ที่ 11 บ้านหัวช้าง

สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะเป็นชุมชนขนาดเล็กในชนบทมีประชากรประมาณ 5,000 คน บริเวณใกล้เคียงโรงเรียน ได้แก่ วัด หมู่บ้าน และพื้นที่นาของเกษตรกร อาชีพหลักของชุมชน คือ ทำนา ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 90 ประกอบอาชีพทำนา ร้อยละ 5 ประกอบอาชีพอย่างอื่น ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้อยู่ในเกณฑ์ต่ำโดยเฉลี่ยต่อปี 10,000 บาท ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องอพยพเข้าไปทำงานที่กรุงเทพฯ และทำงานโรงงานใกล้บ้านส่วนลูกหลานปล่อยให้ตามลำพัง หรืออยู่กับญาติ พอถึงฤดูการทำนาก็ให้ตา-ยายทำพ่อ-แม่จะกลับบ้านในช่วงเทศกาลปีใหม่และวันสงกรานต์ โอกาสและข้อจำกัดของทางโรงเรียน เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนซึ่งมีเขตพื้นที่บริการใกล้ตัวเมือง นักเรียนที่เข้าเรียนที่โรงเรียนบ้านแม่ใหญ่ เป็นเด็กนักเรียนที่ประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ฐานะทางครอบครัวยากจน ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาเป็นอย่างดี เป็นชุมชนที่มีความร่วมมือในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาเป็นอย่างดี เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง

อาคารเรียน

มีอาคารเรียน จำนวน 3 หลัง ห้องเรียน 11 ห้อง ห้องพิเศษ 5 ห้อง เป็นห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ 1 ห้อง ห้องปฏิบัติการทางภาษาจำนวน 1 ห้อง ห้องปฏิบัติการทางคอมพิวเตอร์จำนวน 1 ห้อง ห้องผู้อำนวยการ 1 ห้อง และห้องพักครู 1 ห้อง รวม 19 ห้อง อาคารอเนกประสงค์ 1 หลัง โรงอาหาร 1 หลัง ส้วมถาวร 3 หลัง จำนวน 8 ที่

ภารกิจ

โรงเรียนบ้านแม่่นใหญ่มีภารกิจจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. ระดับปฐมวัย : ชั้นอนุบาลปีที่1-2
2. ระดับประถมศึกษา : ชั้นประถมศึกษาปีที่1-6
3. ระดับมัธยมศึกษา : ชั้นมัธยมศึกษาปีที่1-3

โดยจัดให้บุคลากรมีสิทธิ และโอกาสเสมอกัน ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา เน้นการจัดกิจกรรมให้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงมากที่สุดฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ ทำเป็น คิดเป็น รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ค้ำจุนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร โดยยึดแนวทางการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. พัฒนากระบวนการเรียนรู้ และจัดหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยปลูกฝังจิตสำนึกเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2. พัฒนาทักษะในการดำรงชีวิตของนักเรียน ในด้านความรู้พื้นฐาน การแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง และการสร้างองค์ความรู้ใหม่ รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตตามวิถีของคนไทย

3. ข้อมูลครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน

ตารางที่ 1 ข้อมูลบุคลากร โรงเรียนบ้านแม่่นใหญ่ ปีการศึกษา 2553

ประเภทบุคลากร	เพศ		ระดับการศึกษา		
	ชาย	หญิง	ต่ำกว่า ป.ตรี	ป.ตรี	ป.โท
ผู้อำนวยการ	1	-	-	-	1
ครูประจำการ	5	10	-	15	1
นักการภารโรง	1	-	1	-	-
รวม	7	10	1	15	1

ตารางที่ 2 ข้อมูลนักเรียนโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ ปีการศึกษา 2553

นักเรียนตามระดับชั้น	ห้องเรียน (จำนวน)	นักเรียน (จำนวน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ระดับประถมศึกษา				
ประถมศึกษาปีที่ 1	1	8	4	12
ประถมศึกษาปีที่ 2	1	12	12	24
ประถมศึกษาปีที่ 3	1	5	8	13
ประถมศึกษาปีที่ 4	1	6	5	11
ประถมศึกษาปีที่ 5	1	5	15	10
ประถมศึกษาปีที่ 6	1	15	11	26
รวม	6	51	55	96
ระดับมัธยมศึกษา				
มัธยมศึกษาปีที่ 1	1	9	13	22
มัธยมศึกษาปีที่ 2	1	7	7	14
มัธยมศึกษาปีที่ 3	1	2	3	5
รวม	3	18	23	41
รวมทั้งหมด	9	69	78	137

ตารางที่ 3 ข้อมูลนักเรียนในเขตบริการ โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ ปีการศึกษา 2553

นักเรียนตาม ระดับชั้น	หมู่บ้านในเขตบริการโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่				รวม
	บ้านกุ่มกลาง	บ้านเม่นใหญ่ (2 กุ่ม)	บ้านหัวช้าง	บ้านเม่นน้อย	
ประถมศึกษาปีที่ 1	-	10	-	2	12
ประถมศึกษาปีที่ 2	10	11	-	3	24
ประถมศึกษาปีที่ 3	2	6	1	4	13
ประถมศึกษาปีที่ 4	2	7	1	1	11
ประถมศึกษาปีที่ 5	1	5	1	3	10
ประถมศึกษาปีที่ 6	6	14	3	3	26
มัธยมศึกษาปีที่ 1	3	13	2	4	22
มัธยมศึกษาปีที่ 2	3	8	2	1	14
มัธยมศึกษาปีที่ 3	1	3	-	1	5
รวมทั้งหมด	28	77	10	22	137

วิสัยทัศน์ (Vision)

ในปี 2553 โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่เป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนมีคุณธรรม นำความรู้สู่ การปฏิบัติ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และมีคุณภาพได้มาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดย ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร องค์กรอื่นที่มีส่วนร่วม

พันธกิจ (Mission)

เปิดโอกาสทางการศึกษาให้ประชากรในวัยเรียน ส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ขกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน คุณภาพผู้เรียน กระจายอำนาจการบริหาร จัดการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร องค์กรอื่นที่มีส่วนร่วม

เป้าหมาย (Goals)

1. ประชากรในวัยเรียนทุกคน ทั้งคนปกติและผู้ด้อยโอกาส ให้ได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ตามสิทธิเท่าเทียมกัน
2. ผู้เรียนทุกคน ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 18 มาตรฐาน 98 ตัวบ่งชี้
3. โรงเรียนบ้านแม่ใหญ่มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

ผลผลิต (Product)

1. ผู้เรียนระดับปฐมวัย มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และมีคุณธรรมตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน 6 ประการ
2. ผู้เรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคบังคับ 9 ปี มีคุณธรรม นำความรู้ รู้เพศศึกษา ปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ได้ตามมาตรฐานของหลักสูตร ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรของสถานศึกษา โรงเรียนบ้านแม่ใหญ่
3. ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ในเขตบริการของโรงเรียนได้รับการศึกษาเท่าเทียมกันทุกคน โดยชุมชน องค์กรอื่น ๆ มีส่วนร่วม

กลยุทธ์ (Strategy)

การปฏิรูปการศึกษาโดยการยึดคุณธรรม นำความรู้ เพศศึกษา ยาเสพติด สู่การปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร พัฒนาคู่มือสร้างเครือข่ายทางการศึกษา

ดังนั้นวินัยจึงควรเป็นจุดมุ่งหมายระยะยาวในการพัฒนามนุษย์ กระบวนการที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีก็คือ การศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 (4) ก็ได้ระบุไว้ว่าการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา จากนโยบายของรัฐดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการที่จะสามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับเด็ก โดยเฉพาะ

การปลูกฝัง หรือสร้างเสริมความมีระเบียบวินัยให้แก่เด็กนั้น มิใช่เป็นหน้าที่ หรือความรับผิดชอบของผู้ใดผู้หนึ่งแต่เพียงผู้เดียว หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่งเท่านั้น แต่จะต้องอาศัยความร่วมมือและความรับผิดชอบจากหลายฝ่ายด้วยกัน โดยเริ่มตั้งแต่ครอบครัว ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด ต่อมาคือโรงเรียนซึ่งมีครูเป็นผู้อบรมสั่งสอนและให้ความรู้ทางจริยธรรมแก่เด็ก รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น สื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ กลุ่มเพื่อน

สภาพปัญหาโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอนในระดับ ในระดับอนุบาล 1-2 ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นโรงเรียนขยายโอกาส ขนาดเล็ก ซึ่งให้บริการนักเรียนได้เข้าเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด จากการสนทนาและสอบถามจากครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบว่าโรงเรียนมีข้อจำกัด หรือจุดอ่อนที่จำเป็นต้องเร่งพัฒนา คือ โรงเรียนประสบกับสภาพปัญหาที่เกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยของนักเรียน จากข้อมูลของฝ่ายปกครองพบว่านักเรียนที่ประพฤติผิดวินัยอยู่เนื่อง ๆ ด้านการแต่งกาย ด้านความสะอาด ด้าน การแสดง ความเคารพ ด้านการตรงต่อเวลา พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเหล่านี้ เมื่อนำมาวิเคราะห์ที่มาของปัญหาแล้ว พบว่ามาจากปัญหาการปฏิบัติงาน กาดำเนินงานของผู้บริหาร และครู กล่าวคือ การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนนั้น ขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผน เมื่อนำกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยไปสู่การปฏิบัติจริงกับนักเรียนจึงไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน โรงเรียนประสบกับสภาพปัญหาที่เกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยของนักเรียน ซึ่งสภาพสังคมในแต่ละหมู่บ้านแต่ละตำบล แตกต่างกันโดยส่วนมากชาวบ้านจะประกอบอาชีพ ทำนาซึ่งทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการทำกิน ผู้ปกครองส่วนใหญ่จึงไปหางานทำที่ต่างจังหวัดหรือที่กรุงเทพฯ โดยให้เด็ก ๆ อยู่บ้านกับญาติหรือตา - ยายซึ่งไม่สามารถควบคุม ดูแล กำกับติดตามเด็กได้ดีเหมือนพ่อกับแม่ เพราะเขาต้องทำมาหากินเหมือนกันซึ่งเด็กไม่เชื่อฟังเท่ากับผู้ปกครองและเด็กบางส่วนยังมีปัญหาคือครอบครัวหย่าร้างและผู้ปกครองเสียชีวิต จึงทำให้เด็กขาดความอบอุ่นจากพ่อแม่ ขาดวินัยในตนเอง ไม่มีระเบียบ มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งทางโรงเรียนได้ติดตามพฤติกรรมของนักเรียนโดยตลอดมา ดังนั้นโรงเรียนจึงประสบกับปัญหาเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยของนักเรียน

4. ผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน.2549 : 16) (สมศ.) ครั้งที่ 2 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต

ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 มีความกตัญญูกตเวที

ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม

ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า

ตัวบ่งชี้ที่ 1.6 ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย อยู่ในระดับ คี

ตารางที่ 4 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์		
ตัวบ่งชี้	ระดับคะแนน	ผลการประเมิน
ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ	3.0	คี
ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต	3.02	คี
ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 มีความกตัญญูกตเวที	3.01	คี
ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม	3.05	คี
ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า	3.15	คี
ตัวบ่งชี้ที่ 1.6 ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย	3.12	คี
รวม	3.05	คี

จึงสรุปได้ว่าจากสภาพดังกล่าว เด็กจะมีพฤติกรรมทางวินัยหรือไม่อย่างไรย่อมขึ้นอยู่กับ การปลูกฝังของสถาบันต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นสำคัญ แต่ในสภาพปัจจุบันเด็กขาดความมีวินัยมาก เขาแคใจตนเอง ได้รับการตามใจ และขาดการควบคุมตนเอง เนื่องจากพ่อแม่ไม่มีเวลา อบรมเด็ก วินัย จึงไม่ได้รับการปลูกฝังที่บ้าน ซึ่งเป็นโรงเรียนแห่งแรกของเด็ก ด้วยเหตุนี้จึงเป็นหน้าที่สำคัญของ โรงเรียนที่จะอบรมให้มีวินัยอย่างจริงจังและต่อเนื่องอย่างมีระบบ ถึงแม้ว่าสังคมจะมี

การเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและไม่หยุดยั้งก็ตาม นอกจากภารกิจจัด การเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว โรงเรียนยังมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการพัฒนาคุณธรรมด้านคุณธรรมด้านวินัยในตนเองให้นักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งการศึกษาในระดับนี้เหมาะสมที่จะปลูกฝังระเบียบวินัยอย่างต่อเนื่อง ถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับดำเนินการให้สอดคล้องกันทุกระดับอย่างจริงจัง เพื่อให้บังเกิดผลอย่างแท้จริง และเป็น การตอบสนองนโยบายของรัฐที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมวินัยในตนเองของนักเรียนเป็นอย่างดีสถานศึกษาทุกแห่งควรเน้นการปลูกฝังอบรมเยาวชน ซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตให้เป็นผู้มีคุณธรรมควบคู่ไปกับความรู้ และทักษะต่าง ๆ อย่างชัดเจน โดยได้กำหนดทิศทางในการจัดการศึกษา สำระสำคัญเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน ซึ่งมุ่งเน้นในเรื่องความขยัน การประหยัด ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความรับผิดชอบ การพึ่งตนเอง และการมีวินัยในบ้าน การรักษาความสะอาด โดยให้จัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ซึ่งกำหนดไว้ในบทบาทของครูในการหาจังหวะ และใช้เวลาเล็กน้อยในการอบรมเรื่อง จริยธรรม ความดีงามการสอนของครูไม่ใช่สอนแต่เนื้อหา ต้องอบรมคุณธรรม จริยธรรมและติดตามในเรื่องจริยธรรมความดีทั้งในและนอกห้องเรียน ดูแลให้นักเรียนประพฤติถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ซึ่งเป็นการเน้นให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การปลูกฝังจริยธรรมเป็นหน้าที่ของครูทุกคนต้องร่วมมือกัน มิฉะนั้นการปลูกฝังจริยธรรมของนักเรียนจะไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะบุคคลมีความรู้เกิดขึ้นได้นั้น หากว่าจะมีมาแต่กำเนิดหรือปล่อยให้ใช้แต่เพียงธรรมชาติสั่งสอนจำเป็นต้องอาศัยผู้รู้เป็นผู้อบรมสั่งสอนและเพื่อให้การส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกระทรวงเจ้าสังกัดที่กำหนดไว้โดยได้กำหนดวิธีการสอนสอดแทรกในการสอนรายวิชาต่าง ๆ การจัดกิจกรรมการปลูกฝังจริยธรรมโดยตรงและ การบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน โดยได้ประกาศให้สถานศึกษาทุกแห่งทุกสังกัดถือเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อพัฒนาเยาวชนได้เรียนรู้ และเข้าใจในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะเป็นบุคคลที่มีคุณค่า มีความรู้ ความสามารถ เพื่อทำงานหาเลี้ยงชีพและครอบครัว ไม่เอารัดเอาเปรียบ ไม่เบียดเบียนสังคม นอกจากนี้ นั้นยังได้มีนโยบายที่จะส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรมของเด็กในวัยเรียนเพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรมในอนาคตได้ จึงได้จัดให้มีการส่งเสริมในหลายรูปแบบ โดยการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติสถานศึกษาดีเด่นในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คุณธรรม จริยธรรม ให้ปรากฏเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สถานศึกษาทั่วไป (สันติ นิลหมื่นไวย. 2546 : 2)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมด้านวินัยนักเรียนในโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ ดังนี้

1. วินัยต่อตนเองด้านการแต่งกาย
2. วินัยต่อตนเองด้านมารยาทงาม เช่น การไหว้ การเดิน การนั่ง การรับ-ส่งของ
3. วินัยต่อตนเองด้านการตรงต่อเวลา
4. วินัยต่อส่วนรวมด้านการทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณ

โรงเรียน

ทั้งนี้เพื่อให้ นักเรียนมีแนวปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและถูกต้องอย่างมีระบบในเรื่องวินัย ซึ่งวินัยเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคนให้เป็นผู้มีวินัยในตนเองและเคารพต่อกฎหมายของบ้านเมืองอันจะเป็นผลดีต่อความเจริญของประเทศชาติ วินัยยังมีความสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ส่งเสริมให้คนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

แก้ว แก้วมงคล (2550 : 117 - 112) ได้ศึกษาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยเปลวเจือก อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ก่อนการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญในการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของโรงเรียนยังไม่เป็นระบบ ขาดการนิเทศติดตามและประเมินผล อีกทั้งขาดการสรุปผลการดำเนินงาน ส่งผลให้นักเรียนขาดวินัยในตนเอง โดยเฉพาะด้านการรักษาความสะอาด การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โดยใช้ กลยุทธ์ในการศึกษาดูงาน และกลยุทธ์การนิเทศแบบมีส่วนร่วม พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน เพิ่มขึ้น และร่วมมือกันดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ได้ครบทั้ง 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน 2) ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน 3) ได้กำหนดกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน จำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ (1) กิจกรรมพัฒนา

คุณธรรมจริยธรรม (2) กิจกรรมป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และ (3) กิจกรรมนักเรียนตัวอย่าง (4) ได้จัดกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน จำนวน 3 กิจกรรม ในเวลาที่กำหนด (5) ได้มีเทศคิดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และ (6) ได้ดำเนินการประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน ส่งผลให้ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนี้ 1) ด้านการรักษาความสะอาด นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 23 คน มีการปรับพฤติกรรม โดยดูแลความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า ห้องเรียนและบริเวณที่รับผิดชอบ ได้สะอาดเรียบร้อยทุกวัน

ทินกร วิลาวัลย์ (2550 : 72-77) ได้ศึกษาการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มศึกษาค้นคว้าในช่วงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2550 - 10 มิถุนายน 2550 โดยใช้เครื่องมือแบบสังเกตแบบสอบถามแบบประเมินและแบบบันทึก เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณระเบียบวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนหนองอารีพิทยา อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ จะเห็นได้ว่าเริ่มโครงการนักเรียนยังมีพฤติกรรมที่ยังขาดระเบียบวินัยในตนเอง หลังจากมีการเริ่มโครงการนักเรียนได้รับการเสริมสร้างและพัฒนาการดีขึ้นเล็กน้อย และก็มีการพัฒนาดีขึ้นเป็นระยะ ๆ ตามลำดับเนื่องจากทางผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการเป็น 2 วงรอบ จึงได้สรุปข้อมูลรวมเป็น 2 วงรอบซึ่งสามารถสรุปในภาพรวม กล่าวคือ

ด้านการแต่งกาย นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบทุกวัน มีเครื่องแต่งกายครบทุกคน ดูแลความเรียบร้อยของเครื่องแต่งกายสม่ำเสมอทำให้เห็นภาพความมีวินัยในด้านการแต่งกายซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาวินัยนักเรียน

ด้านมารยาทงาม นักเรียนมีสัมมาคารวะดีขึ้นกว่าเดิมมาก เช่น ทุกครั้งที่พบเห็นครู นักเรียนจะเดินเข้ามาไหว้และกล่าวทักทายครู ส่งผลให้นักเรียนรู้จักการยกมือไหว้พ่อแม่หรือผู้ใหญ่ทั่วไป นอกจากนี้นักเรียนยังมีมารยาทในการไหว้ มารยาทในการสนทนากับครูด้วยความอ่อนน้อม แสดงออกถึงการมีสัมมาคารวะ รวมไปถึงการส่งงานครูที่กระทำอย่างระมัดระวังและการรับของจากครูอย่างอ่อนน้อม ทำให้ครูมีความพึงพอใจมากและประทับใจที่นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดีขึ้น

ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย นักเรียนรับผิดชอบการทำ ความสะอาดห้องเรียนและบริเวณต่าง ๆ ของโรงเรียนดีขึ้น ทำให้ห้องเรียนและโรงเรียนสะอาดขึ้นเป็นที่พึงพอใจมาก จะเห็นได้ว่ามีการพัฒนาและเสริมสร้างวินัยในตนเองในด้านต่าง ๆ ดีขึ้นเป็นระยะ ๆ นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ดีขึ้น การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ประสบผลสำเร็จเป็นที่พึงพอใจมาก

ณัฐพล นารายณ์ (2550 : 105-107) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านกุดแคน โนนมันปลา กิ่งอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย พบว่ากลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญในการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของโรงเรียนยังไม่เป็นระบบ การกำหนดนโยบายของโรงเรียนไม่ชัดเจน การดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา ไม่ครอบคลุมและขาดการมีส่วนร่วมของครูทุกคน ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องขาดการนิเทศติดตามและประเมินผล อีกทั้งขาดการสรุปผลการดำเนินงาน ส่งผลให้นักเรียนขาดวินัยในตนเอง โดยเฉพาะด้านกิริยามารยาท ด้านการรักษาความสะอาดร่างกาย กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จึงได้พัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์ใน การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศแบบมีส่วนร่วม พบว่ากลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนัก และเห็นความสำคัญในการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนเพิ่มขึ้น และได้ร่วมมือกันดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน 1) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ดังนี้ “เร่งเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ด้านกิริยามารยาท ด้านการรักษาความสะอาดร่างกาย 2) ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านกุดแคน โนนมันปลา) ได้กำหนดกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนจำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ (1) กิจกรรมโฮมรูม (2) กิจกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย ได้จัดกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน จำนวน 3 กิจกรรม ได้นิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และ 6) ได้ดำเนินการประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน บุคลากรมีความตั้งใจและเสียสละในการปฏิบัติงานส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 1) ด้านกิริยามารยาทมีการปรับพฤติกรรม โดยใช้คำพูดที่เหมาะสมในโอกาสต่างๆ 2) ด้านการรักษาความสะอาดร่างกาย มีการปรับพฤติกรรม โดยดูแลผม เล็บ แขน ขา และฟันได้สะอาดดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้กลยุทธ์การนิเทศแบบมีส่วนร่วม และใช้กิจกรรมในการพัฒนา (1) กิจกรรมโฮมรูม (2) กิจกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย

สุพจน์ สนั่นไพบูลย์ (2550 : 113-118) ได้ศึกษา การพัฒนาการดำเนินงานความมีวินัยของนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนบ้านเหล่าคือ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า ก่อนการพัฒนานักเรียนแต่งกายไม่สะอาดเรียบร้อยและถูกต้อง บริเวณทั่วไปของโรงเรียนสกปรกนักเรียนขาดวินัยในตนเอง การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมวินัยนักเรียนโดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การจัดกิจกรรมและการนิเทศโดยการกำกับ ติดตาม ดูแล และการปฏิบัติงานปรากฏ

ว่าด้านการรักษาความสะอาดตนเอง ทำให้นักเรียนได้รู้จักการมีวินัยในตนเองเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดร่างกาย โดยการทำให้เล็บมือสั้นและสะอาด แขน ขาสะอาด การตัดผมสั้นตามระเบียบของโรงเรียน การแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน การแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายที่สะอาด การรักษาความสะอาดสิ่งแวดล้อม ทำให้นักเรียนได้รู้จักการมีวินัยในตนเองเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดสิ่งแวดล้อม โดยการทิ้งขยะให้ถูกที่การทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณภายในโรงเรียน

ปรีชา หลักคำพันธ์ (2550 : 114-119) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านท่าคำรวม อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดหนองคาย ก่อนการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน พบว่า กลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้าทุกคนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญในการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของโรงเรียนยังไม่เป็นระบบ การกำหนดนโยบายของโรงเรียนไม่ชัดเจน การดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาไม่ครอบคลุมและครูทุกคนไม่มีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องขาดการนิเทศติดตามและประเมินผล อีกทั้งขาดการสรุปผลการดำเนินงาน ส่งผลให้นักเรียนขาดวินัยในตนเอง โดยเฉพาะด้านการรักษาความสะอาด เพิ่มขึ้นกลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้า จึงได้พัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์ การศึกษาดูงาน และการนิเทศแบบมีส่วนร่วม หลังการศึกษาดูงานพบว่า กลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้าทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนเพิ่มขึ้น และหลังการนิเทศแบบมีส่วนร่วมพบว่า กลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้าทุกคนได้ร่วมมือกันดำเนินงาน ดังนี้ 1) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ดังนี้ “เสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนได้กำหนดกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โดยใช้ พัฒนานักเรียนกลุ่มปกติและกลุ่มเป้าหมายร่วมกัน คือ (1) กิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม (2) กิจกรรมดูแลช่วยเหลือนักเรียน (3) กิจกรรมนักเรียนตัวอย่าง ได้จัดกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ในเวลาที่กำหนด คณะครูมีความตั้งใจ เสียสละในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างดี มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง และได้ดำเนินการประเมินและสรุปผลการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มปกติมีวินัยในตนเอง ดีขึ้นกว่าเดิมส่วนนักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดีขึ้นด้านการรักษาความสะอาด นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 36 คน มีการปรับพฤติกรรมโดยดูแลความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า ห้องเรียนและบริเวณที่รับผิดชอบ ได้สะอาดเรียบร้อยทุกวัน

สุเมธ ศรีสุระ (2550 : 85-90) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนประชารัฐ กิ่งอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้าทุกคนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญ การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยตนเองของโรงเรียนยังไม่เป็นระบบการกำหนดนโยบายของโรงเรียนไม่ชัดเจน การดำเนินกิจกรรมไม่ชัดเจน การดำเนินกิจกรรมไม่ครอบคลุม ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องขาดการนิเทศและติดตามและประเมินผลอีกทั้งขาดการสรุปผลการดำเนินงาน ส่งผลให้นักเรียนขาดวินัยในตนเองโดยเฉพาะด้านการรักษาความสะอาดเพิ่มขึ้น ผู้ศึกษาค้นคว้าได้พัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์การประชุมปฏิบัติการและการนิเทศแบบมีส่วนร่วม โดยดำเนินการดังนี้ 1. กำหนดนโยบายในการพัฒนางานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน เรื่องเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนในด้านการรักษาความสะอาด 2. แต่งตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน 3. กำหนดกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน จำนวน 3 กิจกรรม ดังนี้ 1. กิจกรรมโฮมรูม 2. กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรม และ 3. กิจกรรมนักเรียนต้นแบบ และผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องได้ให้การนิเทศ ติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และมี การประเมินผลการจัดกิจกรรม ผลการศึกษาการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนด้านความสะอาด นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการปรับพฤติกรรมโดยดูแลความสะอาดห้องเรียน อาคารเรียน และบริเวณโรงเรียนเป็นที่น่าพอใจ

สมบูรณ์ นครชัย (2550 : 79-84) ผลการศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองเหล็กธาตุน้อย อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ สรุปผลได้ ดังนี้ 1. ก่อนการพัฒนาเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันปัญหาของนักเรียน มีพฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียน ที่ยังไม่เหมาะสม 3 ด้าน คือ ด้านความสะอาด ด้านการเข้าแถว และด้านการแสดงความเคารพ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างก่อนการพัฒนาของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 48 คน ที่ร่างกายไม่ค่อยสะอาด เครื่องแต่งกายไม่สะอาด ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย การทำความสะอาดห้องเรียน และบริเวณที่มอบหมายยังขาดการเอาใจใส่ ทั้งขยะไม่ถูกที่ การเข้าแถวเคารพธงชาติไม่เป็นระเบียบ ไม่ตรง ไม่เรียงลำดับสูง ต่ำ สันทนากันในขณะที่เข้าแถว เดินแถวเข้าห้องเรียนไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย เดินแตกแถว และเดินแซงแถว การเดินแถวมาจากบ้านและกลับจากโรงเรียน เมื่อพ้นเขตรั้วโรงเรียนแถวจะไม่เป็นระเบียบ จะแตกแถว เวลาเดินมาไม่พร้อมกัน การเข้าแถวรับประทานอาหารและซื้อของไม่เรียงตามลำดับก่อน-หลัง การแสดงความเคารพไม่ถูกระเบียบ ครูละเลยต่อหน้าที่ ทำให้นักเรียนขาดวินัย เกิดผลในทางลบต่อโรงเรียนเสมอมา ผลการดำเนินการพัฒนานักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาแล้วมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมากขึ้น คือ ด้านความสะอาดนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีการพัฒนาบรรลุ

เป้าหมาย ด้านการเข้าแถวนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีการพัฒนาบรรณูปเป้าหมาย และด้านการแสดง
ความเคารพนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีการพัฒนาบรรณูปเป้าหมาย

ทินกร นาสว่าง (2551: 118-124) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยใน
ตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านเทื่อม อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี สรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้
ดังนี้ ก่อนการพัฒนา การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนยังไม่เป็นระบบและขาด
ความต่อเนื่องบุคลากรขาดการมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา ส่งผลให้นักเรียนขาดวินัยด้าน
การรักษาความสะอาด จำนวน 16 คน ได้ดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์ การประชุม
ระดมสมอง และการปฏิบัติตามขั้นตอน การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน พบว่า
1) ที่ประชุมได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โดยเร่ง
เสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนด้าน การรักษาความสะอาด มีการประชุมได้แต่งตั้ง
คณะกรรมการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน 4
กิจกรรม โดยใช้พัฒนานักเรียนกลุ่มปกติและนักเรียนกลุ่มเป้าหมายร่วมกัน คือ (1) กิจกรรมค่าย
ธรรมศึกษาวินัย (2) กิจกรรมดูแลช่วยเหลือนักเรียน (3) กิจกรรมเยี่ยมบ้าน (4) กิจกรรมยกย่องนักเรียน
ตัวอย่าง 4) กำหนดกิจกรรมในการพัฒนานักเรียนครบทุกกิจกรรมในเวลาที่กำหนด 5) ผู้บริหารและ
ผู้เกี่ยวข้องใน การนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และ 6) ประเมิน และสรุปผล
การดำเนินงาน ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีการปรับพฤติกรรม การมีวินัยในตนเองดีขึ้นทั้ง 3
ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรักษาความสะอาด นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 16 คน มีการปรับพฤติกรรม
โดยดูแลความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า ห้องเรียนและบริเวณที่รับผิดชอบได้สะอาดเรียบร้อยทุกวัน

วิภาวี วิชัยวงษ์ (2551 : 91-95) ศึกษาค้นคว้าการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัย
นักเรียนด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนหัวหินวัฒนาลัย อำเภอห้วยเม็ก
จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่าเมื่อดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัย
นักเรียนด้านความรับผิดชอบครบทั้ง 2 วงรอบแล้ว โดยในวงรอบที่ 2 เพิ่มกลยุทธ์ใน
การดำเนินงาน การรายงานถึงชุมชน ในการประกาศรายชื่อนักเรียนที่มาสาย และนักเรียนปรากฏว่า
นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 60 คน มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีทั้ง 3 ด้าน คือ ด้าน
การแต่งกาย ด้านการตรงต่อเวลาด้านการรักษาความสะอาดบริเวณที่รับผิดชอบ โดยนักเรียน
กลุ่มเป้าหมายทั้งหมดมีการปรับปรุงพัฒนาตนเองตลอดระยะเวลาของการดำเนินการ นักเรียนส่วน
ใหญ่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมเป็นอย่างดี การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนก็ต่อมามี
ความเข้าใจปัญหาของนักเรียนที่แท้จริงรวมทั้งความจำเป็นบางอย่างของแต่ละบุคคลและครอบครัว
ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาและเสริมสร้างวินัยนักเรียนของโรงเรียนประสบความสำเร็จได้

สุภาพร ขนันทเยี่ยม (2551 : 138 - 145) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านน้ำขุ่น โนนผางาม อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี สรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้ ผลการศึกษาสภาพปัญหาก่อนการพัฒนา พบว่า การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนยังไม่เป็นระบบ ขาดการนิเทศ ติดตามและประเมินผล อีกทั้งขาดการสรุปผลการดำเนินงาน ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาด ความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญในการดำเนินงาน ส่งผลให้นักเรียนขาดวินัยในตนเองด้านการรักษาความสะอาดร่างกายและเสื้อผ้า ผลการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์ในการศึกษาดูงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการปฏิบัติ พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนเพิ่มขึ้น และสามารถดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนทั้ง 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โดยเร่งเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ด้านการรักษาความสะอาดร่างกายและเสื้อผ้า 2) การแต่งตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านน้ำขุ่น โนนผางาม 3) การกำหนดกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน จำนวน 4 กิจกรรม ได้แก่ (1) กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรม (2) กิจกรรมเผื่อระวังนักเรียน (3) กิจกรรมนักเรียนต้นแบบ และ (4) กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน 4) การจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน จำนวน 4 กิจกรรม 5) การนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และ 6) การดำเนินการประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน ส่งผลให้ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดีขึ้น

สุรางค์ ปัญสังกา (2551: 107 - 114) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 7 รดไฟสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ ดังนี้ ก่อนการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน พบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนยังไม่สอดคล้องกับปัญหา ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาวินัยของนักเรียน จึงส่งผลให้นักเรียนขาดวินัย ด้านความสะอาด ด้านตรงต่อเวลาและความสะอาด จึงได้พัฒนาการดำเนินการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมและการปฏิบัติ ตามขั้นตอนการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียน จำนวน 6 ขั้นตอนได้แก่ 1) กำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียน 2) แต่งตั้งคณะกรรมการในการพัฒนา 3) กำหนดกิจกรรมในการพัฒนา 4) ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนด 5) นิเทศติดตามประเมินผลระหว่าง การดำเนินการ 6) ประเมินสรุปผลการดำเนินงาน พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ มีความตระหนักและเห็นความสำคัญใน

การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนเพิ่มขึ้น และได้ร่วมมือกันดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เบสท์ (2001 : 4656-A) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน

สมมติฐานการศึกษานี้คือ การปรากฏตัวผู้ใหญ่นหนึ่งในห้องเรียนในระหว่างการสอน จะลดจำนวนการมีปฏิสัมพันธ์ทางวินัยระหว่างครูกับนักเรียนลง วิธีการศึกษาใช้รูปแบบเชิงทดลองที่ใช้เวลา กลุ่มตัวอย่างเท่ากันทั้ง 2 กลุ่ม ในการออกแบบครั้งนี้ กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมี 5 กลุ่ม เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ใน รัฐจอร์เจีย การสังเกตวินัยนักเรียนครั้งนี้รวมทั้งสิ้นกระทำ 600 ครั้ง ผลการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญอย่างยิ่งระหว่างจำนวนเฉลี่ยของปฏิสัมพันธ์ทางวินัยระหว่างครูกับนักเรียนเมื่อมีกับเมื่อ ไม่มีผู้ใหญ่นหนึ่งมาปรากฏตัวในห้องเรียน ในระหว่างการสอนปฏิสัมพันธ์ทางวินัยระหว่างครูกับนักเรียน ที่มีจำนวนน้อยครั้งที่สุดเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่มีการปรากฏตัวของผู้ใหญ่หลาย ๆ เงื่อนไข สมมติฐานที่เป็น โฆษณซึ่งปรากฏตัวของผู้ใหญ่ในห้องเรียนระหว่างการสอน จะไม่มีผลต่อจำนวนการมีปฏิสัมพันธ์ทางวินัยนั้นถูกปฏิเสธสมมติฐานที่กล่าวว่าการปรากฏตัวของผู้ใหญ่ในห้องเรียนระหว่างการสอนจะมีผลต่อจำนวนการมีปฏิสัมพันธ์ทางวินัยนั้นเป็นที่ยอมรับ ได้ผลการศึกษาครั้งนี้เสนอแนะว่า โรงเรียนที่นำผู้ใหญ่เข้ามาในห้องเรียนในระหว่างการสอนอาจจะเห็นเป็นปัญหาทางวินัยน้อยลงได้

เพค (2001 : 645) ได้ศึกษาการสำรวจวิธีการแทรกแซงที่ครูระดับชั้นประถมศึกษา

ใช้กับภาระงานด้านพฤติกรรมในห้องเรียน โดยถามครูว่าครูส่งเสริมนักเรียนให้ประพฤติตนอย่างเหมาะสมอย่างไร ทั้งด้านการปฏิบัติเพื่อการเปลี่ยนแปลง และด้านการปฏิบัติเพื่อแสดงพฤติกรรมในการศึกษาเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 6 คนและครูประจำชั้นจำนวน 5 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลจากบันทึกและการสัมภาษณ์ที่บันทึกเทปไว้ซึ่งนำมาตรวจสอบหาแบบแผน แนวความคิด และความสัมพันธ์กับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่ใช้เป็นกรอบนั้น เพื่อให้ช่วยตีความข้อมูลผลที่เกิดจากข้อมูลพบแนวคิดหลายประการ คือ บรรยากาศโรงเรียน การจัดห้องเรียน การเน้นพฤติกรรมที่ผิด ๆ ของนักเรียน ปัญหาพฤติกรรมเชิงประวัติ วินัยนักเรียน บทบาทของผู้ปกครองมาตรการการปฏิบัติเพื่อการเปลี่ยนแปลง วิธีการแทรกแซง และบุคลิกศึกษา ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดสร้างสรรค์มาก และมีภาระผูกพันกับมาตรฐานที่ออกแบบไว้ส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสม และไม่ส่งเสริมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม บุคลิกศึกษาอาจจะเป็นมาตรการสำหรับ

การปฏิบัติเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดที่ระบุได้จากข้อมูล ควรให้ความสนใจในแนวคิดนี้ให้มากขึ้น และควรจึกรวมเข้าใจในหลักสูตรด้วย

สตอลลิง (Stalling. 2001 : 3017-A) ได้ศึกษาความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและการเข้าชั้นเรียนของนักเรียนเชื้อสายลาตินอเมริกันก่อนและหลังการใช้ระเบียบการแ่งกายมาตรฐานในโรงเรียนมัธยมชานเมือง ในมลรัฐเทกซัส ภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยใช้แบบวัดทักษะทางวิชาการของรัฐเทกซัส ผลการศึกษาพบว่า

1. มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างการนำระเบียบการแ่งกายมาใช้กับการมีคะแนนการสอบความสามารถทางวิชาการเพิ่มขึ้นของนักเรียนเชื้อสายลาตินอเมริกัน

2. ไม่มีความสัมพันธ์เชิงสถิติระหว่างการนำระเบียบการแ่งกายมาใช้กับการเข้าชั้นเรียนของนักเรียนเชื้อสายลาตินอเมริกัน

3. กิจการจะไม่มีหลักใดไม่ได้ที่จะสนับสนุนให้มีการนำระเบียบการแ่งกายมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการเพิ่มพูนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเชื้อสายลาตินอเมริกัน แต่ก็มีเหตุที่จะสนับสนุนให้มีการนำระเบียบการแ่งกายมาใช้ โดยสรุปการศึกษาครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการนำระเบียบการแ่งกายมาใช้ อาจมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเข้าชั้นเรียนของนักเรียนเชื้อสายลาตินอเมริกันเพิ่มมากขึ้น

เอลคิสโซ (Enciso. 2001 : 961) ได้ศึกษาวิจัยทัศนคติเกี่ยวกับระเบียบวินัยของนักเรียน เจตคติของนักเรียน ครู และผู้บริการ พบว่า นักเรียนและครู มีเจตคติสอดคล้องกันว่า การปฏิบัติตามระเบียบวินัยไม่มีผลต่อการป้องกันหรือเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ส่วนผู้บริหารมีเจตคติว่าครูผู้สอนเป็นกลุ่มแรกที่ทำให้นโยบายด้านระเบียบวินัยประสบความสำเร็จซึ่งขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการจัดการของอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดต่อการส่งเสริมให้มีวินัย

ดิซฮานี (Dzihani. 2002 : 842) ได้ศึกษาบทบาทของระเบียบวินัยที่มีต่อการจัดการในโรงเรียนและห้องเรียน พบว่า เกิดจากระบบการจัดการของโรงเรียนที่ดี เช่น นโยบายสภาพห้องเรียน บทบาทครูผู้สอน คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ตัวแทนของนักเรียน และกฎระเบียบวินัยที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความเป็นแบบอย่างที่ดีของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนล้วนเป็นองค์ประกอบต่อการรักษากฎระเบียบวินัยของโรงเรียน ประการสำคัญ คือ ได้รับความร่วมมือของนักเรียนและผู้ปกครองจึงประสบความสำเร็จได้

แอนโทนี่ (2002 : 1240-A) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมลักษณะบุคคลศึกษาที่มีต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนขนาดเล็กในชนบทโรงเรียนหนึ่ง เพื่อวิเคราะห์การประมาณค่าและความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะบุคคลที่ระบุไว้ตามที่เสนอในโปรแกรมนี้ และเพื่อวัดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมในระหว่างการดำเนิน โปรแกรมนี้

วิธีการศึกษาใช้การออกแบบพหุวิธี คือ ใช้เครื่องมือที่แตกต่างกันทางภาษาเพื่อสำรวจความเข้าใจและการประมาณค่าเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่ได้ระบุไว้ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากรายงานการละเมิดวินัยโรงเรียนได้นำมาใช้วัดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม ผลการศึกษาพบว่า ไม่มี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มทดลองเกี่ยวกับความเข้าใจ และการประมาณค่าของนักเรียน ในด้านลักษณะของบุคคลตามที่ระบุไว้ ไม่มีการวัดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในด้านการละเมิดวินัยหรือข้อมูลทางพฤติกรรม

บัลดอร์สัน (Balderson. 2004 : 746) ได้ศึกษาปัญหาพฤติกรรมด้านความรุนแรงและพฤติกรรมก้าวร้าวในกลุ่มเด็กวัยรุ่น และเยาวชนมีอัตราสูงมาก ในการวิจัยครั้งนี้จึงทดลองสร้างรูปแบบซึ่งส่งเสริมด้านการมีความรับผิดชอบต่อตนเองขึ้นมา เพื่อลดพฤติกรรมในด้านการละเลยหน้าที่ และพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนขณะที่อยู่ในโรงเรียน โดยออกแบบให้มีการวิเคราะห์พฤติกรรมของกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองแบบ ABAD, ACAD, ADA ซึ่งเป็นนักเรียนในชั้นเรียนวิชาพลศึกษา ระดับประถมศึกษาจำนวน 4 ห้อง และใช้เครื่องมือในการประเมินผลหลายวิธี เช่น การนับจำนวนครั้งที่พฤติกรรมเหล่านั้นปรากฏให้เห็น ค่าเฉลี่ย ร้อยละของจำนวนซึ่งโรงเรียน เปรียบเทียบกับวิธีการบริหารชั้นเรียนของครู ลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียน นักเรียนที่ถูกรังแกและนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมด้านการเข้าสังคมในทางบวก รวมทั้งความขัดแย้งระหว่างนักเรียน และพฤติกรรมด้านการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างนักเรียนผลการวิจัยพบว่า กลุ่มของนักเรียนที่ทดลองใช้รูปแบบซึ่งส่งเสริมด้านการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง เป็นกลุ่มที่แสดงผลสัมฤทธิ์ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าวมาทั้งหมด ไปในทิศทางที่ปรารถนา แต่ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือพบว่า ยังมีผลกระทบต่อพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ใช้ระยะเวลาเพียงสั้น ๆ ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยที่จะมีขึ้นในอนาคต จึงควรใช้ระยะเวลาให้นานขึ้น และควรทำการสำรวจผลกระทบของการใช้นักเรียนเป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งมาจากชั้นเรียนวิชาพลศึกษาในด้านของความต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอน ทักษะทางด้านการเข้าสังคมในชั้นเรียนเหล่านั้นเป็นการเพิ่มเติมด้วย

มิลเลอร์ (Miller. 2005 : 478-A) ได้ศึกษาการประเมินค่าของโปรแกรมการศึกษาวิธีการเลือกเกี่ยวกับการฝึกฝนภายหลังของการทำให้เกิดผลในปีแรกของโรงเรียนทั่วรัฐเท็กซัสจำเป็นที่จะต้องแก้ปัญหาเพื่อให้ตรงตามเงื่อนไขความต้องการของวุฒิสภาปี 1995 จำนวน 37 บท ซึ่งทางเขตได้ให้ โปรแกรมทดลองเกี่ยวกับการศึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหาเรื้อรังด้านพฤติกรรมการศึกษา การวิจัยที่ถูกพัฒนาในเขตโรงเรียนของรัฐเท็กซัส เขตบ้านนอกเป็นส่วนใหญ่ซึ่ง โรงเรียนทางตอนใต้ของรัฐเท็กซัสกำลังนำโปรแกรมนี้มาใช้ โปรแกรมการศึกษาวิธีการเลือกเกี่ยวกับการฝึกฝนนี้เป็น

การฝึกให้นักเรียนฝึกฝนตนเองให้เรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มากไปกว่านั้นยังฝึกฝนนิสัยของนักเรียน พวกที่ชอบทำลาย และรวมทั้งการปรับปรุงทางด้านวิชาการและเชิงพฤติกรรมรวมไปถึงทางสังคม การศึกษาการวิจัยคำอธิบายของ โปรแกรมการศึกษานี้วิธีการเลือกเกี่ยวกับการฝึกฝนและกลยุทธ์นั้น ที่นำไปสู่การลดจำนวนนักเรียนที่เป็นปัญหา ภายหลังจากร่วม โปรแกรมอย่างสมบูรณ์การศึกษา ถูกอธิบายอย่างละเอียดจากการรับรู้ของประชากร 4 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง แคมปัส และ ผู้อำนวยการ ซึ่งโปรแกรมนี้ได้แสดงให้เห็นถึงการลดจำนวนนักเรียนที่เป็นปัญหาภายหลังจากเข้าร่วม โปรแกรมอย่างสมบูรณ์ ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลรวมทั้งบทวิจารณ์ของเอกสารเก่า การบันทึกนักเรียนที่ผ่าน การอบรม และแบบสอบถามการสำรวจจากกลุ่มคน การวิเคราะห์ของ ข้อมูล การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่นักการศึกษาทั่วสหรัฐอเมริกาเพื่อดำเนินการ โปรแกรมที่ถูก สร้างโครงสร้างเพื่อให้นักเรียนที่ทำลายให้มีจำนวนลดลง ภายหลังจากร่วมด้วยใน โปรแกรมที่เหมือนกัน ออกแบบเพื่อตรงตามเงื่อนไขความจำเป็นของท้องถิ่น

ฮามิลตัน (Hamilton, 2005 : 4162-A) ได้ศึกษา ประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบการ จัดระเบียบวินัยจาก 7 ห้องเรียนและยุทธศาสตร์ 16 ประการของครูใหม่ ปัญหาที่มีต่อครูเกี่ยวข้องกับระยะเวลาประสบความสำเร็จทำงานว่าอย่างไร จึงจะสามารถจัดการปัญหาพฤติกรรมนักเรียนได้ ครู ที่ทำงานเป็นปีแรกต้องรับผิดชอบเต็มที่ในการดำเนินกระบวนการที่สนองต่อความต้องการของเด็ก กระบวนการดังกล่าวได้แก่ ความสามารถในการจัดการพฤติกรรมผู้เรียน และพอเหมาะต่อเวลา ความท้าทายในการทำงานของครู เพื่อให้ได้รับผลสัมฤทธิ์ คือ สนองความต้องการของนักเรียนได้ นั้น ต้องขึ้นอยู่กับความปลอดภัย และรักษาระดับการเรียนรู้ไม่ให้เกิดการก่อวินในชั้นเรียนขึ้น รักษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เป็นอิสระเกี่ยวข้องกับระยะเวลาประสบความสำเร็จทำงานว่าอย่างไร จึงจะสามารถจัดการปัญหาพฤติกรรมนักเรียนได้ ครูที่ทำงานเป็นปีแรกต้องรับผิดชอบเต็มที่ใน การดำเนินกระบวนการที่สนองต่อความต้องการของเด็ก กระบวนการดังกล่าวได้แก่ ความสามารถในการ จัดการพฤติกรรมผู้เรียน และพอเหมาะต่อเวลา ความท้าทายในการทำงานของครู เพื่อให้ ได้รับผลสัมฤทธิ์ คือ สนองความต้องการของนักเรียนได้นั้น ต้องขึ้นอยู่กับความปลอดภัย และ รักษาระดับการเรียนรู้ไม่ให้เกิดการก่อวินในชั้นเรียนขึ้น รักษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เป็น อิสระ

บอลด์เซอร์สัน (Balderson, 2007 : unpagged) ได้ศึกษาการศึกษาผลกระทบของการใช้ รูปแบบซึ่งส่งเสริมด้านการมีความรับผิดชอบต่อตนเองที่มีพฤติกรรมในด้านการละเลยหน้าที่และ พฤติกรรมด้านการเข้าสังคมในทางบวกของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนในกลุ่ม อำเภอเมือง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มของนักเรียนที่ทดลองใช้รูปแบบซึ่งส่งเสริมด้านการมี ความรับผิดชอบต่อตนเอง เป็นกลุ่มที่แสดงผลสัมฤทธิ์ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าวมา

ทั้งหมดไปในทิศทางที่ปรารถนา แต่ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือ พบว่า ยังมีผลกระทบต่อพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เช่น พฤติกรรมด้านการเข้าสังคม ในทางบวกและพฤติกรรมด้านการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างนักเรียนนั่นเอง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัยของนักเรียน เป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะในการดำรงชีวิต ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุขตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างความมีวินัยให้เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้น ได้แก่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา ความอบอุ่นของครอบครัวที่อยู่อาศัย อาชีพ ฐานะเศรษฐกิจและรูปแบบการจัดกิจกรรมในโรงเรียน การส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานของโรงเรียนเพราะความมีวินัยเป็นพื้นฐานของชีวิตที่จะประสบผลสำเร็จ ทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม นั้นหมายถึงความสำเร็จของการจัดการศึกษา ที่มุ่งเน้นความรู้ คู่ความดี มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม

ดังนั้นด้วยหลักการดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การพัฒนาคุณธรรมด้านวินัยนักเรียนในโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งประกอบด้วยวินัยด้านการแต่งกาย มารยาทงามการตรงต่อเวลา และการทำความสะอาดห้องเรียน และบริเวณ โรงเรียน เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความมีวินัย ต่อตนเองและต่อสังคม โดยเชื่อว่าการศึกษาดังกล่าวจะสามารถพัฒนาคุณธรรมด้านวินัยนักเรียนได้ และอาจนำเอาผลการศึกษาวินัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวินัยนักเรียนในด้านอื่น ๆ ได้อย่างหลากหลายเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป